Rok V.  Nr. 6.

DZIENNIK URZĘDOWY

Wydziału Oświecenia Publicznego

Województwa Śląskiego

KATOWICE. 25. czerwca 1928.

Pozycja TREŚĆ: Strona

Rozporządzenia i okólniki.

102.

Rozporządzenie

Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22. marca 1928 r. o komisjach weryfikacyjnych.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2. sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Art. 1. Osobom, pozostającym w służbie państwowej w dniu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, którym przysługiwało na podstawie ustaw z dnia 13. lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65 poz. 429 do 436) prawo do zaliczenia do wysługi lat czasu poprzedniej służby państwowej lub samorządowej w b. państwach zaborczych, względnie czasu pracy zawodowej, czas ten może być zaliczony do czasu służby, jeżeli zaliczenia na podstawie wyżej wymienionych ustaw nie dokonano bez winy tych osób, oraz jeżeli osoby te zgłoszą swoje prawa w terminie do dnia 31. grudnia 1928 r.

Art. 2. Celem wykonania niniejszego rozporządzenia utworzone zostaną przy wszystkich władzach naczelnych komisje weryfikacyjne, których skład i tryb postępowania określi rozporządzenie Rady Ministrów.

Art. 3. Zaliczenie dokonane na podstawie niniejszego rozporządzenia wywiera te same skutki prawne, jak zaliczenie dokonane na podstawie ustaw z dnia 13. lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 429 do 436), z tym wyjątkiem, że nie daje prawa do dodatku za wysługę lat, oraz do różnicy uposażenia za czas do dnia 31. grudnia 1928 r.

Art. 4. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu, oraz właściwym Ministrom.

Art. 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: **I. Mościcki.** Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wojskowych: **J. Piłsudski.** Minister **K. Bartel.** Minister Spraw Wewnętrznych: **Sławoj Składkowski.**

Minister Spraw Zagranicznych: **August Zaleski.** Minister Skarbu: **G. Czechowicz.** Minister Sprawiedliwości: **A. Meysztowicz.** Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: **Dr. Dobrucki.** Minister Rolnictwa: **K. Niezabytowski.** Minister Komunikacji: **Romocki.** Minister Robót Publicznych: **Moraczewski.** Minister Pracy i Opieki Społecznej: **Dr. Jurkiewicz.** Minister Reform Rolnych: **Witold Staniewicz.** Minister Poczt i Telegrafów: **Bogusław Miedziński.** Minister Przemysłu i Handlu: **E. Kwiatkowski.**

Poz. 103.

ROZPORZĄDZENIE PREZESA RADY MINISTRÓW

Nr. 8492

w sprawie zaliczek na uposażenie.

Na zasadzie art. 15 ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) w brzmieniu, ustalonem rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 370), oraz na zasadzie art. 6 § 1 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem oraz prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107) — zarządzam w porozumieniu z Panem Ministrem Skarbu, co następuje:

I. Bezprocentowe zaliczki na uposażenie mogą być udzielane zgodnie z wyżej powołanemi przepisami funkcjonarjuszom państwowym, wyszczególnionym w art. 1 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r., sędziom i prokuratorom, oficerom zawodowym i tym oficerom rezerwy, zatrzymanym w czynnej służbie, którzy zostali zakwalifikowani na oficerów zawodowych, oraz szeregowych zawodowych.

Z pośród osób wyżej wymienionych wyłącza się od prawa do zaliczki te, które: a) pozostają w stanie nieczynnym względnie w stanie rozporządzalności, b) są zawieszone w pełnieniu służby, c) pozostają na urlopie bezpłatnym oraz d) którym wypowiedziano stosunek służbowy.

II. Zaliczki mogą być udzielane w zasadzie tylko na pokrycie wydatków, spowodowanych chorobą proszącego, chorobą lub śmiercią tych członków rodziny, do których utrzymania proszący jest prawnie obowiązany, na spłatę długów, powstałych bez winy proszącego, w wypadku utraty niezbędnych ruchomości, na pokrycie wydatków, związanych z zawarciem związku małżeńskiego przez proszącego, jego dzieci ślubne, uprawnione, przysposobione oraz pasierbów, w wypadkach powiększenia się rodziny, na koszty odbycia podróży naukowych, ogłoszenia pracy naukowej, jak również na koszty nabycia własnego mieszkania. W wyjątkowych wypadkach mogą być przyznawane zaliczki również na cele konsumcyjne, jak np. na zakup ubrania, obuwia, opału na zimę i t. p.

W wypadkach innych, niż wymienione w poprzednim ustępie, mogą być udzielane zaliczki tylko wyjątkowo za uprzednią zgodą Ministerstwa Skarbu, w razie istnienia okoliczności, zasługujących na szczególne uwzględnienie.

III. Uwzględnienie prośby o udzielenie zaliczki zależne jest od udowodnienia przez proszącego, że w danym wypadku ma miejsce jedna z wymienionych w p. II okoliczności.

IV. Zaliczkę na uposażenie przyznaje się w złotych do wysokości nieprzekraczającej 3-miesięcznego uposażenia.

Za podstawę obliczenia przyjmuje się uposażenie, przysługujące na zasadzie art. 3, 4, 37 ust. 1, 47 ust. 1, 48 ust. 2, 49 ust. 2, 54ust. 1, 62 ust. 1 i 118 ustawy z dnia 9. paźdz. 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116; poz. 924), oraz art. 4, 5, 8 i 25 ustawy z dnia 5. grudnia 1923 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem oraz prokuratorów (Dz. U. R. P. Nr. 134 poz. 1107), przy uwzględnieniu postanowień art. 8 ustawy z dnia 18 grudnia 1926 r. o uzupełnieniu prowizorjum budżetowego na czas od 1 października do 31 grudnia 1926 r. i o prowizorjum budżetowem na czas od 1 stycznia do 31 marca 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 125, poz. 725) oraz art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 stycznia 1928 r. w sprawie podwyższenia uposażenia wojskowych zawodowych i oficerów rezerwy, zatrzymanych w czynnej służbie (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 42). Ponadto uwzględnia się przy obliczaniu zaliczki dodatek mieszkaniowy.

Zaliczka udzielona na cele konsumpcyjne nie może przekraczać jednomiesięcznego uposażenia.

Wysokość zaliczki zależna jest od udowodnienia przez proszącego potrzeby uzyskania zaliczki w takiej właśnie wysokości.

V. Zwrot zaliczki, udzielonej w wysokości, nieprzekraczającej jednomiesięcznego uposażenia, następuje w nie więcej niż 6-iu, zaliczki, udzielonej w wysokości nieprzekraczającej dwumiesięcznego uposażenia, w nie więcej niż 12, zaś zwrot zaliczki w wymiarze wyższym w nie więcej niż 24 bezpośrednio po sobie następujących ratach miesięcznych.

Raty zaliczki potrąca się z uposażenia, począwszy od pierwszego dnia miesiąca następującego po przyznaniu zaliczki.

W wyjątkowych wypadkach, szczegółowo uzasadnionych, zaliczka może być udzieloną przed ostateczną spłatą poprzedniej zaliczki.

VI. Przyznawanie zaliczek osobom, pełniącym służbę we władzach naczelnych służy tymże władzom z wyjątkiem kierowników tych władz, którym zaliczki przyznaje Prezes Rady Ministrów. Przyznawanie zaliczek osobom pełniącym służbę przy władzach i urzędach niższych instancyj służy władzom podległym bezpośrednio władzy naczelnej, z wyjątkiem kierowników tych władz, którym przyznaje zaliczki władza naczelna.

W wypadkach gdy chodzi o udzielenie zaliczki przed spłatą połowy zaliczki poprzedniej, przyznawanie zaliczek należy zawsze do władzy naczelnej.

VII. W wypadkach rozwiązania stosunku służbowego należy zaległe raty zaliczki potrącić w całości względnie zażądać zwrotu zaliczki w całości.

VIII. W razie śmierci przed spłatą zaliczki dług z powyższego tytułu obciąża spadkobierców do wysokości odziedziczonego majątku zgodnie z przepisami obowiązujących ustaw cywilnych.

IX. W sprawie umorzenia nieściągalnych rat zaliczek na uposażenie obowiązują postanowienia okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 21 listopada 1923 r. L. 1220/DB/8, uzupełnionego okólnikami Ministerstwa Skarbu z dnia 4 lutego 1925 r. L. 4376/DB/1 oraz z dnia 24 listopada 1927 r. L. D. III 2665/1 z tą zmianą, że kwoty umorzone obciążać winny kredyty na uposażenie.

X. Kontrola regularnych spłat zaliczek należy do obowiązków władz asygnujących uposażenie służbowe.

XI. Okólnik Prezesa Rady Ministrów z dnia 21 stycznia 1924 r. Nr. 544 w sprawie zaliczek na uposażenie uchyla się.

Prezes Rady Ministrów
(—) w. z. K. Bartel.

Ministerstwo Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego

Powyższe rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów podaję do wiadomości i stosowania, zaznaczając, że treść okólnika Nr. 544 była podana do wiadomości Władz i Urzędów 28. stycznia 1924 r. za Nr. 739/F/24, a treść okólników Min. Skarbu L. 1220/DB/8, L. 4376/D. B./I i L. D. III. 2665/I — za NN. 9772/F/23, 1469/O. R. 25 i O. R. 16186/16186/27.

Dyrektor Departamentu:
Dr. M. Szerer.

104.

Zarządzenie

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 17. lutego 1928 r.

w sprawie obowiązków zastępców inspektora szkolnego.

Ogłoszone w Dz. U. Rz. P. z dnia 26. marca 1928 r. Nr. 38 poz. 368.

Na podstawie art. art. 1 i 10 ustawy zdnia 4. czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz. U. R. P. Nr. 50 poz. 304) zarządzam, co następuje:

§ 1. Zastępca inspektora szkolnego jest urzędnikiem bezpośrednio podległym inspektorowi szkolnemu i pomocnikiem jego w pracy organizacyjnej oraz w kierownictwie i nadzorze pedago-

gicznym i administracyjnym szkolnictwa powszechnego, wychowania przedszkolnego i oświaty pozaszkolnej w powiecie (mieście).

§ 2. Inspektor szkolny dzieli powiat (miasto) na rejony i, zatrzymując jeden rejon przy sobie, pozostałe powierza zastępcom; podział ten wymaga zatwierdzenia przez władzę szkolną II. instancji.

§ 3. W obrębie powierzonego sobie rejonu zastępca inspektora szkolnego:

A. 1) pełni nadzór pedagogiczny nad powierzonemi jego opiece publicznemi i prywatnemi szkołami powszechnemi oraz zakładami wychowania przedszkolnego i oświaty pozaszkolnej przez ich wizytację;
2) nadaje kierunek pedagogiczny publicznym szkołom powszechnym przez konferencję nauczycielskie, lekcje metodyczne, wykłady i odczyty;
3) wpisuje spostrzeżenia wizytacyjne do arkusza kwalifikacyjnego;
4) prowadzi dochodzenia wstępne przeciwko nauczycielom publicznych szkół powszechnych i wychowawczyniom ochronek państwowych;
5) czuwa nad wykonaniem zarządzeń inspektora szkolnego i władz wyższych;
6) współdziała z odnośnemi urzędami w sprawach sanitarnych i higjeny szkolnej;
7) bada z organami gminnego samorządu szkolnego potrzeby szkolne i oświatowe;

B. 8) przedkłada inspektorowi szkolnemu opinje i wnioski w sprawach:
a) projektów sieci szkolnej,
b) budowy szkół,
c) otwieranie szkół poszczególnych,
d) budżetów szkolnych,
e) koncesyj na otwieranie prywatnych szkół powszechnych oraz ochronek,
f) przyznawanie prawa publiczności prywatnym szkołom powszechnym,
g) zarządzeń, wynikających ze stosunków służbowych nauczycieli publicznych szkół powszechnych i ochronek państwowych,
h) zatwierdzania i usuwania kierowników, wzgl. nauczycieli prywatnych szkół powszechnych.

§ 4. Poza obowiązkami, o których mowa w § 3, inspektor szkolny może zastępcy inspektora szkolnego powierzyć czasowo i inne czynności.

Powierzenie zastępcy inspektora szkolnego na stałe innych poza wymienionemi w § 3 czynności wymaga zatwierdzenia władzy szkolnej II. instancji.

§ 5. Zastępca inspektora szkolnego bierze udział w posiedzeniach Rady Szkolnej Powiatowej (Miejskiej) bez prawa głosowania, z prawem jednak zabierania głosu w dyskusji poza koleją mówców każdorazowo za zgodą inspektora szkolnego.

§ 6. Zastępca inspektora szkolnego składa inspektorowi szkolnemu periodyczne sprawozdania wizytacyjne w terminach i podług wzoru, określonych przez właściwę władze szkolne II. instancji.

§ 7. Zastępca inspektora szkolnego podpisuje „za inspektora szkolnego" korespondencję urzędową w sprawach, których podpisywanie zostanie mu powierzone przez inspektora szkolnego.

§ 8. Wszystkie czynności, na mocy postanowień rozporządzenia niniejszego powierzone zastępcy inspektora szkolnego, podlegają kontroli inspektora szkolnego.

Za te czynności, w szczególności zaś za czynności, wynikające z włożonych na niego w § 3 obowiązków, zastępca inspektora szkolnego jest wspólnie z inspektorem szkolnym odpowiedzialny przed władzami wyższemi.

§ 9. W razie czasowej nieobecności inspektora szkolnego wszystkie prawa i obowiązki inspektora szkolnego przyjmuje jego zastępca, a jeżeli jest ich więcej, jeden z zastępców, wyznaczony przez inspektora szkolnego.

Pełniący obowiązki inspektora szkolnego zastępca podpisuje korespondencję „w zastępstwie inspektora szkolnego".

Inspektor szkolny, powierzając na czas swej nieobecności pełnienie swych obowiązków zastępcy inspektora szkolnego, może zastrzec wstrzymanie załatwienia pewnych spraw aż do swego powrotu.

§ 10. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie po upływie dni 7 od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 19. maja 1921 r. w sprawie zakresu kompetencyj zastępców inspektorów szkolnych (Dz. Urz. Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 10 poz. 102).

Warszawa, dnia 17. lutego 1928 r. (Nr. I. 21663/27).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
(—) Dr. Dobrucki.

105.

Zarządzenie

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 10 marca 1928 r.

w sprawie książki p. t.: M. Wawrzynowski: Program i metody nauczania w szkole dla umysłowo upośledzonych.

Zaliczam wydawnictwo p. t.: Biblioteka Pedagogiki Leczniczej. Redaktor Dr. M. Grzegorzewska Nr. 5. M. Wawrzynowski:

Program i metody nauczania w szkole dla upośledzonych umysłowo. Warszawa, 1927. Nakładem Sekcji Szk. Specj. Zw. Polsk. Naucz. Szk. Powsz. Skład Główny. Książnica—Atlas, Nowy Świat 59 — w poczet książek pomocniczych dla nauczycieli szkół specjalnych dla upośledzonych umysłowo.

Warszawa, dnia 10 marca 1928 r. (Nr. I. 3351/28).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
(—) **Dr. Dobrucki.**

106.

Zarządzenie

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie dozwolenia do użytku w szkołach wydawnictw.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zaliczył niżej wymienione wydawnictwa w poczet dozwolonych i ustalił dla nich następujące kwalifikacje:

I. Podręczniki.

zarządzeniem z dnia 30 marca 1926 r. Nr. II. 4665/28:
Ks. Gadowski Walenty, Zarys historji Kościoła, część I, wyd. VI, oraz część II, wyd. VI, Książnica—Atlas, 1927 r.
dozwolony dla uczniów szkół średnich;

zarządzeniem z dnia 30 marca 1926 r. Nr. II. 4666/28:
Dąbrowski Jan, Wiadomości z dziejów Polski, tom II, Lwów 1928, nakł. i własność K. S. Jakubowskiego —
dozwolony dla uczniów kl. II szkół średnich;
Schorr Mojżesz Dr., Chatti i Aram (Mała Azja i Syrja) zeszyt 3-a „Tekstów Źródłowych", Kraków, Krak. Sp. Wyd., 1928 —
teksty źródłowe dozwolone dla uczniów szkół średnich;

zarządzeniem z dnia 31 marca 1928 r. Nr. II. 4056/28:
Większy katechizm rzymsko-katolicki Archidiecezji Lwowskiej obrz. łac., Lwów 1927, nakł. Tow. „Biblioteka religijna" —
dozwolny dla uczniów V i VI oddz. szkół powsz.;

zarządzeniem z dnia 31 marca 1928 r. Nr. II. 4401/28:
Tadeusz Joteyko, Nowy podręcznik do nauki muzyki w szkołach ogólnokształcących, Zeszyt VI, Część VI, Warszawa, Gebethner i Wolff —
dozwolony dla uczniów VI—VII klas szkół średnich oraz dla uczniów IV i V kursu seminarjów nauczycielskich;

zarządzeniem z dnia 6 kwietnia 1928 r. Nr. II. 4655/28:
Stanisław Kazuro, Małe solfeggio z piosenkami na dwa głosy, Część III, wyd. trzecie. Gebethner i Wolff —
dozwolony dla uczniów wyższych oddziałów szkół powszechnych, niższych klas szkół średnich i kursu II i III seminarjów nauczycieł-

skich;
zarządzeniem z dnia 11 kwietnia 1928 r. Nr. II. 13331/27:

Ks. Władysław Budzik, Nauka religji katolickiej dla III i IV klasy szkół powszechnych, Książnica—Atlas, Lwów—Warszawa, 1927 —
dozwolony dla uczniów szkół powszechnych;

zarządzeniem z dnia 11 kwietnia 1928 r. Nr. II 3912/28:

Bogackyj Wasyl, Gramatyka, pidrucznyk dla szkił, cz. I-sza, Wydawnictwo „Nasz Kraj", 1928 r. —
dozwolony dla uczniów szkół powszechnych z ukraińskim językiem nauczania w Polsce;

zarządzeniem z dnia 16 kwietnia 1928 r. Nr. II. 5073/28:

Domaniewski i Kołodziejczyk, Podręcznik do nauki przyrody (Botanika i zoologja). Na klasę IV gimnazjów humanistycznych. Arct, Warszawa, 1927 —

Kołodziejczyk i Sumiński, Podręcznik do nauki przyrody. (Botanika i zoologja) Atlas, Arct, Warszawa, 1926 —
atlas dozwolony dla uczniów szkół średnich w związku z wyżej wymienionym podręcznikiem: Domaniewski i Kołodziejczyk, Podręcznik do nauki przyrody;

zarządzeniem z dnia 21 kwietnia 1928 r. Nr. II. 12347/28:

Ks. Dr. Stefan Szydelski, Ks. Dr Kazimierz Thullie, Dzieje objawienia Bożego w Nowym Testamencie. Część druga. Wyd. trzecie. Książnica—Atlas, Lwów—Warszawa, 1927 r. —
dozwolony dla uczniów szkół średnich;
zarządzeniem z dnia 21 kwietnia 1928 r. Nr. II. 5890/28:

Wojtowicz Władysław, Tablice matematyczno-fizyczne czterocyfrowe do użytku szkół średnich. Wydanie piąte. Nakł. Gebethnera i Wolffa, 1927 —
dozwolony dla uczniów szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i szkół średnich zawodowych.

II. Wydania autorów:

a) lektura uzupełniająca:

zarządzeniem z dnia 14 kwietnia 1928 r. Nr. II. 4656/28:

Słowacki Juljusz, Ojciec zadżumionych. W Szwajcarji. Wyd. 5-te, 1927. Gebethner i Wolff —
wydanie dozwolone jako lektura uzupełniająca dla uczniów V i VIII kl. szkół średnich oraz II kursu seminarjów nauczycielskich;

Prus Bolesław, Antek. Wyd. VII. Warszawa, 1927. Gebethner i Wolff —
wydanie dozwolone jako lektura uzupełniająca dla uczniów II i III kl. szkoły średn.;

Prus Bolesław, Omyłka. Wyd. III. Warszawa, 1927. Gebethner i Wolff —
wydanie dozwolone jako lektura uzupełniająca dla uczniów IV i V kl. szk. średn.;

Sienkiewicz Henryk, Stary sługa. Wyd. III. Warszawa, 1927. Gebethner i Wolff —
wydanie dozwolone jako lektura uzupełniająca dla uczniów kl. II szkół średnich;
Konopnicka Marja, Urbanowa. Wyd. V. Warszawa, 1927. Gebethner i Wolff;
Konopnicka Marja, Dym. Wyd. VII. Warszawa, 1927. Gebethner i Wolff;
Konopnicka Marja, Niemczaki. Wyd. VI. Warszawa, 1927. Gebethner i Wolff.
wydania dozwolone jako lektura uzupełniająca dla uczniów II i III kl. szkoły średniej oraz V kursu semin. naucz.;
Chrzanowski Ignacy, Za co powinniśmy kochać Pana Tadeusza? Wyd. V, Warszawa, 1927, Gebethner i Wolff —
dozwolone jako lektura uzupełniająca dla uczniów V kl. szkół średnich oraz II kursu seminarjów nauczycielskich.

b. Lektura podstawowa.

zarządzeniem z dnia 6 kwietnia 1928 r. Nr. II. 3474/28
Adam Mickiewicz, Pan Tadeusz, Złoczów. nakł. Wilh. Zukerhandla —
wydanie dozwolone dla uczniów 7-go oddz. szk. powszechnej, 4-go kursu seminarjum i 5-ej i 8-ej kl. szkoły średniej.

III. Książki pomocnicze.

zarządzeniem z dnia 28 marca 1928 r. Nr. II 3873/28:
Kpt. Tadeusz Skinder, Busole kierunkowe, opis, użycie i zastosowanie. Warszawa, 1926 r. —
dozwolona do użytku uczniów seminarjów nauczycielskich;
zarządzeniem z dnia 3 kwietnia 1928 r. Nr. II. 4778/28:
Piątek Jan, Jak uczyć języka niemieckiego w szkole powszechnej, Książnica-Atlas, Lwów—Warszawa, 1928 r. —
zarządzeniem z dnia 5 kwietnia 1928 r. II. 3601/28:
Demel Kazimierz, Biologja morza, Rys ogólny z uwzględnieniem życia Bałtyku, z 56 rysunkami. Gebethner i Wolff, 1927;
Bowkiewicz Jan, Życie wód słodkich, z 109 rysunkami, Gebethner i Wolff, 1927;
Czerwiński Kazimierz, Wypisy z zakresu teorji ewolucji (Lamarck, Darwin, Wallace), z 12 rysunkami. Gebethner i Wolff, 1927 —
dozwolone dla uczniów wyższych klas gimnazjów i seminarjów nauczycielskich;
zarządzeniem z dnia 14 kwietnia 1928 r. Nr. II. 3753/28:
Tadeusz i Stefan Zwolińscy, Przewodnik po Tatrach i Zakopanem, wydanie trzecie, przejrzane i uzupełnione, Zakopane, Księgarnia L. Zwolińskiego, 1927 —
książka pomocnicza dozwolona do użytku uczniów szkół średnich;
zarządzeniem z dnia 14 kwietnia 1928 r. Nr. II. 5072/28:

Adolph Witold, Żaba. Podręcznik do ćwiczeń zootomicznych. Wyd. Gebethnera i Wolffa. 1927 r. —
książka pomocnicza dozwolona dla uczniów wyższych klas szkół średnich i wyższych kursów nauczycielskich;
zarządzeniem z dnia 16 kwietnia 1928 r. Nr. II. 5386/28:
Jadwiga Wierzbińska. Nauka śpiewu w szkole powszechnej. Wskazówki metodyczne na pierwszy rok nauczania. Nakł. „Naszej Księgarni". Warszawa—Łódź, 1928 r. —
książka pomocnicza dozwolona dla uczniów V kursu seminarjów nauczycielskich, dla uczniów kursów nauczycielskich, słuchaczy Wyższych Kursów Nauczycielskich oraz dla bibljotek nauczycieli szkół powszechnych i seminarjów nauczycielskich;
zarządzeniem z dnia 16 kwietnia 1928 r. Nr. II. 5394/28:
Lubodziecka Romana, Rośliny pnące i ścielące się. Nakł. „Naszej księgarni", 1928 —
książka pomocnicza dozwolona dla uczniów niższych klas szkół średnich ogólnokształcących;
zarządzeniem z dnia 18 kwietnia 1928 r. Nr. II. 14510/27:
Dwanaście pieśni góralskich na 3 głosy męskie albo żeńskie. Opracował Władysław Karol Rzepecki, Kraków, nakł. autora —
książka pomocnicza dla uczniów szkół średnich i seminarjów nauczycielskich, zwłaszcza w południowych powiatach Okręgu Szkolnego Krakowskiego;
zarządzeniem z dnia 20 kwietnia 1928 r. Nr. II. 5763/28:
Konior Franciszek, Rok kościelny w pieśniach i hymnach. Część I. Pieśni adwentowe. Kraków. Nakł. Wydaw. „Muzyka i śpiew";
Konior Franciszek, Rok kościelny w pieśniach i hymnach. Część II. Kolędy. Kraków. Nakł. autora;
Konior Franciszek, Rok kościelny w pieśniach i hymnach. Część III. Pieśni wielkopostne —
książki pomocnicze dozwolone do użytku przez chóry szkolne jednolite;
zarządzeniem z dnia 23. kwietnia 1928 r. Nr. II. 12662/27:
Ks. E. Szweinic, Etyka. Podręcznik dla szkół średnich. Poznań 1927. Nakł. Księg. św. Wojciecha.
Książka pomocnicza dla nauczycieli.

IV. Środki pomocnicze:

zarządzeniem z dnia 29 marca 1928 r. Nr. II 3751/28:
Środki naukowe wytwórni „Eximia":
suwak mosiężny dług. 8 cm.; graniastosłup drewniany; walec żelazny do pomiaru dług. i objęt.;
skala z noniuszem (szublerka) dług. 12 cm. — do pomiaru długości;
śruba mikrometryczna o kroku 1 mm.;
cylinder miarowy do 300 cm.^{3};
waga do 300 gr. ze statywem; odważniki;

koło, kwadrat powierzchnia nieforemna z blachy — do pomiaru powierzchni przez ważenie;
statyw uniwersalny wedł. Mihułowicza;
równia pochyła: wózek do niej; sztaba metryczna, model katetometru, szalka mała;
wahadło matematyczne;
piknometr;
areometr;
kalorymetr wodny, szeroka próbówka i przytrzymywacz do niej;
zwierciadło płaskie z szybki kolorowej ze szpilkami,
płytka szklana ze szpilkami;
pryzmat szklany ze szpilkami;
ława optyczna z podziałką metryczną; podstawka do soczewki; ramka z matówką; pudełko metalowe z lampką elektryczną i kontaktem; soczewka dwuwypukła z przytrzymywaczem;
dozwolone środki naukowe dla szkół wszelkiego typu;
przyrząd Meldego z podstawą — do stwierdzenia prawa Boyle'a;
przyrząd do pomiarów spółczynnika wydłużenia;
dylatometr;
przyrząd do pomiaru spółczynnika rozszerzalności gazów — wykalibrowany;
przyrząd z drutu i naczynie — do pomiaru spółczynnika załamania wody;
dozwolone środki naukowe dla szkół średnich, seminarjów nauczycielskich i szkół zawodowych technicznych.

zarządzeniem z dnia 23 kwietnia 1928 r. Nr. II. 18264/28:

/ Dębski Józef, Preparaty anatomiczno-zologiczne (spirytusowo-formalinowe):
środki naukowe dozwolone dla szkół wszelkich typów.

107.

Okólnik

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Kuratorjów Okręgów Szkolnych, Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego i Liceum Krzemienieckiego

w sprawie zakresu wymagań z języka niemieckiego przy kollokwium wstępnem na Wyższy Kurs Nauczycielski.

W związku z zamierzonem uruchomieniem w roku szkolnym 1928/29 grupy humanistycznej (język polski — język niemiecki) Państwowego Wyższego Kursu Nauczycielskiego w Krakowie podaje się załączony zakres wymagań do wiadomości za okólnikiem z dnia 19. marca 1924 r., Nr. I. 2419/24 (Dz. Urz. Nr. 7, poz. 68) i z dnia 23. lutego 1925 r. Nr. I. 2710/25 (Dz. Urz. Nr. 6, poz. 60).

Warszawa, dnia 12. kwietnia 1928 r. (Nr. I. 5329/28).

(—) **W. Żłobicki,**
p. o. Podsekretarza Stanu.

Załącznik do Nr. I. 5329/28.

Zakres wymagań z języka niemieckiego przy kollokwjum wstępnem na Wyższy Kurs Nauczycielski.

Wprawa w posługiwaniu się językiem w słowie i piśmie w zakresie tematów, wskazanych programom szkoły powszechnej. Znajomość zasad gramatyki opisowej, a w szczególności głosowni i ortofonji oraz pisowni, odmiana imion i czasowników z uwzględnieniem najważniejszych wyjątków, użycie przyimków, składnia z uwzględnieniem tak zw. „mowy zawisłej“.

Zdawanie sprawy z samodzielnej lektury 2—3 łatwiejszych nowel i przynajmniej jednego utworu dramatycznego z poniżej wymienionych.

Znajomość programu nauczania języka obcego w szkole powszechnej.

Podręczniki:

Zagajewski. Gramatyka języka niemieckiego, wydanie II. Książnica—Atlas T. N. S. W. 1927.

Chamisso. Peter Schlemihls wundersame Geschichte.

Eichendorff. Aus dem Leben eines Taugenichts.

Fouqé. Undine.

Hauff. Die Karawane.

Schiller. Wilhelm Tell albo Die Räuber
względnie:

Goethe. Götz v. Berlichingen albo Egmont.

108.

Okólnik

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Kuratorjów Okręgów Szkolnych i Województwa Śląskiego.

w sprawie kursów przeszkolenia higjenicznego dla nauczycieli szkół powszechnych.

Powołując się na szczegółowy okólnik w sprawie powyższej, umieszczony w Dz. Urz. Min. z roku 1927, Nr. 7, poz. 97, oznajmiam, że w porozumieniu z Dyrekcją Państwowej Szkoły Higjeny w Warszawie również w roku bieżącym organizuję dwa kursy dokształcania higjenicznego dla nauczycieli(lek) szkół powszechnych.

Każdy kurs będzie obejmował 4 działy: 1) nauk przyrodniczych (biologję, anatomję i fizjologję, bakterjologję i naukę o odporności, higjenę odżywiania, higjenę pracy umysłowej), 2) metodyki nauczania higjeny i wychowania higjenicznego, 3) higjeny publicznej (uzdrowotnienie miast i wsi, higjenę budynku szkolnego i jego otoczenia), 4) higjeny społecznej (zwalczanie ostrych chorób zakaźnych, gruźlicy, alkoholizmu i innych klęsk społecznych, higjeny dziecka ipielęgniarstwo społeczne).

Pierwszy kurs trwać będzie od 9. lipca do 28. lipca włącznie, czyli dni 20, drugi od 6. sierpnia do 25. sierpnia włącznie, również dni 20. Oba odbywać się będą w Państwowej Szkole Higjeny (Warszwa, Mokotów— Chocimska 24) i obejmować będą do 90 godzin teorji i pewną liczbę zajęć praktycznych, pokazów i wizytacyj. Projektowane są ćwiczenia cielesne (gry i zabawy ruchowe) oraz zwiedzenie: ośrodków zdrowia, wzorowych budynków szkolnych, instytutu miejskiego propagandy higjeny, stacji filtrów, szpitala dziecięcego i t. p.

Dla pewnej liczby (do 50) słuchaczy(ek), którzy nie będą mogli znaleźć pomieszczenia w lokalach prywatnych w Warszawie, a przedewszystkiem dla kierowników szkół i nauczycieli z ukończoną grupą geograficzno-przyrodniczą W. K. N., którzy mają pierwszeństwo przy przyjęciu, Dyrekcja Państwowej Szkoły Higjeny rezerwuje lokale burs, gdzie pobyt całodzienny w warunkach bardzo dogodnych, łącznie z żywieniem wynosić będzie 3 zł. dziennie. Nauczanie na kursach jest bezpłatne.

Zgłoszenia na formularzach kart wpisowych na kursy wakacyjne kandydaci winni przesyłać przed dniem 10. czerwca 1928 r. za pośrednictwem inspektorów szkolnych do Dyrekcji Państwowej Szkoły Higjeny pod powyżej podanym adresem, zaznaczając na który z tych kursów reflektują i czy proszą o zapewnienie im bursy.

Wraz z kartą wpisową kandydat winien złożyć w biurze inspektora szkolnego 10 (dziesięć) złotych wpisowego.

O zakwalifikowaniu na kurs oraz o ewentualnem przyjęciu do bursy kandydat zostanie powiadomiony za pośrednictwem inspektora szkolnego do dnia 20. czerwca 1928 r. Najdalej w tydzień po otrzymaniu zawiadomienia o zakwalifikowaniu na kurs kandydata inspektor szkolny winien nadesłać wpisowe pod adresem Dyrekcji Państwowej Szkoły Higjeny.

W razie zakwalifikowania do bursy kandydat winien w tymże terminie przesłać pod wskazanym wyżej adresem tytułem kosztów utrzymaniu w bursie za pobyt przez dni 20 po 3 zł. razem 60 złotych.

Warszawa, dnia 19. kwietnia 1928 r. (Nr. I—6043/28).

(—) W. Żłobicki
p. o. Podsekretarza Stanu.

109.

Okólnik

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie zbiórki na fundusz olimpijski.

Na prośbę Polskiego Komitetu Olimpijskiego zezwalam na przeprowadzenie w szkołach zbiórki w formie sprzedaży żetonów (po 1 zł.)i nalepek pocztowych (po 10 i 20 gr.) na cele wy-

słania ekspedycji polskiej na Igrzyska IX. Olimpjady w Amsterdamie.

Zezwolenie to dotyczy wszystkich szkół powszechnych wyżej zorganizowanych, oraz szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych i seminarjów nauczycielskich. W szkołach powszechnych niżej zorganizowanych decydują o zezwoleniu kierownicy szkół zależnie od miejscowych warunków. W szkołach zawodowych dokształcających nie należy przeprowadzać zbiórki z powodu ogólnej niezamożności uczniów.

Warszawa, dnia 19. kwietnia 1928 r. (Nr. O. H. Fiz. 412/28.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
(—) **Dr. Dobrucki.**

110.

Zarządzenie

Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 6. maja 1928 r. Nr. O. Prez. 2988/28
w sprawie poparcia prac Komitetu Normalizacyjnego przy dostawach rządowych.

W wykonaniu uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 7. września 1927 r. zarządzam:

1. aby przy wszelkich dostawach rządowych, z wyjątkiem dostaw produktów rolnych, dawano pierwszeństwo, przy równych ofertach, tym firmom, które materjalnie popierają prace Polskiego Komitetu Normalizacyjnego i które ubiegając się o dostawy rządowe, będą mogły wykazać się odpowiedniem zaświadczeniem Polskiego Komitetu Normalizacyjnego, oraz

2. aby przy wezwaniu do konkurencji, w myśl powyższej klauzuli, czynił zastrzeżenie, iż firmy, pragnące korzystać z przewidzianego tą klauzulą pierwszeństwa, winny złożyć wraz z ofertą zaświadczenie Polskiego Komitetu Normalizacyjnego o popieraniu jego prac.

Nadmienia się, iż zaświadczenie takie Komitet Normalizacyjny wydawać będzie z ważnością na jeden rok kalendarzowy.

(—) **Dr. Dobrucki,** Minister.

111.

Okólnik

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
do wszystkich władz i urzędów podległych bezpośrednio Ministerstwu W. R. i O. P.
w sprawie prośb o zwolnienie od cła przesyłek zagranicznych.

Minister Skarbu, pismem z dn. 21 marca 1928 r. L. D. IV. 2257/4/28 przesłał następujące wyjaśnienie:

„Coraz częściej zachodzą wypadki, że do Ministerstwa Skarbu zwracają się inne Ministerstwa z interwencją o zwolnienie od opłat celnych, takich przesyłek, dla których obowiązujące przepisy celne nie przewidują żadnych ulg w tym kierunku.

W związku z tem uważam za konieczne wyjaśnić, że jedyną podstawą do zwolnienia od cła przywozowego jest art. 10 i 11 rozporządzenia o taryfie celnej z 11 VI. 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 314 z 1920 r.) i że zwolnienie to może nastąpić tylko w przypadkach w tych artykułach wymienionych. Wszelkie wnioski o zwolnienie od cła w wypadkach tymi artykułami nie przewidzianych, muszą być dla braku podstaw prawnych załatwiane odmownie.

Interwencja o zwolnienie od cła w wypadkach art. 10 niewymienionych pociąga za sobą konieczność oparcia zwolnienia na art. 11 pkt. 9 rozporządzenia o taryfie celnej (Dz. Ust. R. P. Nr. 44, poz. 471 z r. 1924) i to przeważnie przesyłek, od których opłata celna jest wysoka (np. samochody) co powoduje prędkie wyczerpanie kwoty (50.000 zł. rocznie), do której to wysokości może Minister Skarbu przyznawać zwolnienie, a tem samem niemożność udzielania zwolnienia w wypadkach, w których za tem przemawiają względy rzeczywiście nadzwyczajne i zasługujące na poparcie.

Z tych względów upraszam o ograniczenie interwencji w sprawach poruszanych tylko do wypadków ustawowo uzasadnionych oraz o odpowiednie pouczenie instytucji podległych tamt. Ministerstwu".

Ministerstwo W. R. i O. P. podaje powyższe wyjaśnienie do wiadomości i zastosowania się.

Wnioski o interwencję w powyższych sprawach mogą być Ministerstwu przedkładane tylko w wypadkach ustawowo uzasadnionych.

Warszawa, dnia 5 kwietnia 1928 r. (Nr. O. Prez. 2008/28).

(—) **W. Żłobicki,**
p. o. Podsekretarza Stanu.

112.

Ministerstwo Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego.

Nr. O. Prez. 2120/28. Warszawa, dnia 30. marca 1928 r.

W sprawie wycieczek szkolnych do Czechosłowacji.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, opierając się na piśmie Konsulatu Polskiego w Pradze, zawiadamia, że wycieczki szkolne, udające się do Czechosłowacji, składać winy podania o zniżki kolejowe oraz o zniżki od opłat wizowych w odnośnych Konsulatach czeskosłowackich w Polsce, gdyż

władze czeskosłowackie zasadniczo nie załatwiają podań, na których brak opinii Konsulatów czeskosłowackich w Polsce.

Naczelnik Wydziału.
Dr. M. Pollak.

113.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego.

Nr. O. Prez. Pas. 2586/28. Warszawa, dnia 11. czerwca 1928 r.

W sprawie zaświadczeń na ulgowe paszporty zagraniczne dla nauczycielstwa.

W ostatnich czasach coraz częściej się zdarza, że nauczycielstwo, starając się o przyznanie zaświadczeń na ulgowe paszporty zagraniczne, kieruje swe prośby bezpośrednio do Ministerstwa, z pominięciem drogi służbowej. Nierzadko czynią to samo dyrekcje szkół, oraz inspektoraty szkolne.

Wobec powyższego, przypominając postanowienia zawarte w ustępie drugim okólnika Nr. O. Prez. Pas. 1035/28 z dnia 24. III. 1928 r. polecam zwrócić ponownie uwagę podległemu nauczycielstwu oraz władzom I. instancji na konieczność przestrzegania drogi służbowej. Zarazem zaznaczam, że podania nauczycielstwa nadsyłane do Ministerstwa z pominięciem właściwego toku instancji — **pozostawiane będą bez odpowiedzi.**

(—) Dr. Dobrucki.
Minister:

114.

Okólnik

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

do Kuratorjów Okręgów Szkolnych, Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego (Wydział Oświecenia Publicznego) oraz Liceum Krzemienieckiego

w sprawie Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zwraca uwagę na zasłużone Polskie Towarzystwo Przyrodników im. Kopernika we Lwowie (ul. św. Mikołaja 4), istniejące od przeszło 50 lat. Towarzystwo to, skupiając prawie wszystkich polskich przyrodników, pracujących naukowo, wydaje dwa czasopisma „Kosmos“ oraz „Przyrodę i Technikę.“

„Kosmos“ ma charakter naukowy i ogłasza oryginalne prace badawcze i referaty z różnych dziedzin nauk przyrodniczych, podczas, gdy „Przyroda i Technika“ dostosowana jest do poziomu wyższych klas szkół średnich, oraz ludzi w średniem wykształceniu. Ponadto w ostatnich czasach podjęło Towarzystwo wydawanie specjalnego działu Kosmosu p. t. „Przegląd Zagadnień

Naukowych", w którym podawane są najważniejsze zagadnienia przyrodnicze bieżącej chwili w sposób przystępny, umożliwiający czytelnikowi niespecjaliście zorjentowanie się w współczesnych przyrodniczych prądach naukowych.

Trzy te wydawnictwa otrzymują członkowie Towarzystwa za opłatą rocznej wkładki w wysokości 20 zł.

Ponieważ Polskie Towarzystwo Przyrodników im. Kopernika rozwija bardzo żywą działalność naukowo-popularyzatorską a wydawnictwa, stojące na wysokim poziomie, bezwzględnie korzyść przyniosą zarówno nauczycielstwu, jak i młodzieży szkolnej, proszę Panów Kuratorów o zwrócenie uwagi na tę sprawę i zachęcenie nauczycieli zwłaszcza nauk przyrodniczych do zapisywania się do Towarzystwa w charakterze członków.

Podkreślam wreszcie fakt, że do Towarzystwa, jedynego w Polsce, należy obecnie zaledwie 1.000 członków, podczas gdy w państwach innych do takich towarzystw należą dziesiątki tysięcy członków.

Warszawa, dnia 1. maja 1928 r. (Nr. O. Prez. 2542/28).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:
(—) **Dr. Dobrucki.**

115.

Okólnik

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

do Kuratorów Okręgów Szkolnych, wojewody śląskiego i inspektorów szkolnych

w sprawie zmiany okólnika z dnia 2. czerwca 1923 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 10 z 1923 r., poz. 87) o ulgach kolejowych dla uczniów szkół.

Ustęp drugi punktu 3) okólnika Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 2. czerwca 1923 r. L. 3573/II w sprawie ulg kolejowych dla uczniów szkół (Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. Nr. 10 z 1923 r., poz. 87, str. 156) otrzymuje brzmienie następujące:

„Zaświadczenie podpisuje dyrektor, względnie kierownik szkoły. Dyrektorzy, względnie kierownicy szkół, mogą w razie konieczności zlecić podpisywanie zaświadczeń swoim zastępcom urzędowym (nie sekretarzom szkoły). Każde zaświadczenie, wystawione przez szkoły, podległe inspektorowi szkolnemu, potwierdza na odwrotnej stronie inspektor szkolny lub jego zastępca, przyłożeniem pieczęci urzędowej. Podpis inspektora szkolnego (zastępcy) jest zbędny."

Warszawa, dnia 15. maja 1928 r. (Nr. I — 6761/28).

(—) **W. Żłobicki**
p. o. Podsekretarza Stanu.

116.

Okólnik

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

do Kuratorjów Okręgów Szkolnych. Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego, (Wydział Oświecenia Publicznego) oraz wizytatora Liceum Krzemienieckiego — w sprawie legitymacyj uczniowskich.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministerstwem Komunikacji wprowadza począwszy od roku szkolnego 1938/29 zmianę przepisów, dotyczących korzystania przez młodzież szkolną z ulgowych przejazdów kolejami w tym kierunku, że młodzież będzie obowiązaną okazywać organom władz kolejowych oprócz zaświadczeń szkolnych wzoru obecnie obowiązującego — legitymacje uczniowskie.

W związku z tem zarządzam wprowadzenie począwszy od roku szkolnego 1928/29 legitymacyj uczniowskich według wzoru, ustalonego przez Ministerstwo W. R. i O. P. w kolorze odmiennym dla każdej kategorji szkół a podanego poniżej. W szczególności ustalam:

1) dla gimnazjów kolor niebieski,
2) dla zakładów kształcenia nauczycieli kolor czarny,
3) dla szkół zawodowych kolor zielony.

Legitymacyj tych obowiązana będzie używać młodzież szkolna, uczęszczająca do państwowych i prywatnych (mających prawa szkół państwowych): szkół średnich ogólnokształcących zakładów kształcenia nauczycieli (preparand nauczycielskich, seminarjów nauczycielskich ze szkołami ćwiczeń, seminarjów ochroniarskich, kursów nauczycielskich, wyższych kursów nauczycielskich i instytutu robót ręcznych) i szkół zawodowych, która korzystać będzie z ulgowych przejazdów kolejami. Legitymacje te obowiązana będzie młodzież szkolna okazywać na każde żądanie organów władz kolejowych.

Legitymacje mogą zamawiać w dowolnie wybranych drukarniach albo Kuratorja we własnym zakresie działania dla wszystkich uczniów (uczenic) w okręgu, albo poszczególne Dyrekcje szkół, zawsze jednak ściśle według wzoru i wymiarów, ustalonych przez Ministerstwo W. R. i O. P., a podanego do wiadomości Ministerstwa Komunikacji. Legitymacje, odbiegające od wprowadzonego wzoru, będą uważane przez organy władz kolejowych za nieważne.

Wymiary legitymacyj winny wynosić: $12 \times 8\frac{1}{2}$ cm.

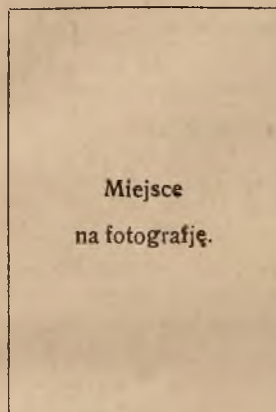
Warszawa, dnia 15. maja 1928 r. (Nr. O. Prez. 2394/28).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

(—) **Dr. Dobrucki**

Załączniki do Nr. O. Prez. 2394 28.

1) Wzór legitymacyj dla uczniów szkół średnich ogólnokształcących — kolor niebiecki:



Podpis ucznia:

....

Kuratorjum Okręgu Szkolnego..................

....

..................gimnazjum..............................

im. ....

w ....

Nr.......................................rok szk...............

LEGITYMACJA UCZNIOWSKA

ważna do ....19.........

....
(imię i nazwisko)

....

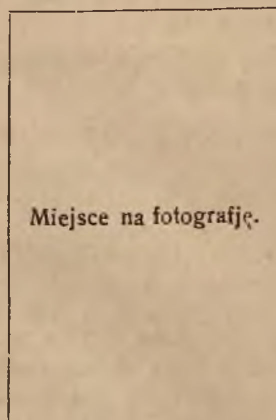
jest ucz.................... klasy..............................

Dyrektor – Przełożona

Pieczęć
gimnazjum. ....

---

2) Wzór legitymacyj dla uczniów (słuchaczów) zakładów kształcenia nauczycieli — kolor czarny:



Podpis ucznia (słuchacza):

....

Kuratorjum Okręgu Szkolnego ....

....

....
(nazwa zakładu)

....

w...

Nr .... Rok szk.........................

LEGITYMACJA

ważna do....................................19..........

....
(imię i nazwisko)

....

jest słuchacz. / uczn. .... kursu / klasy

Dyrektor – Przełożona

Pieczęc
zakładu. ....

---

3) Wzór legitymacyj dla uczniów (słuchaczów) szkół zawodowych — kolor zielony:

Kuratorjum Okręgu Szkolnego ....

....

.....................(Nazwa szkoły)......................

w ....

Nr.................... Rok szk......................

Miejsce na fotografję.

Podpis ucznia (słuchacza):

....

L E G I T Y M A C J A

ważna do .... 19..........

....

(Imię i nazwisko)

....

jest słuchacz. / ucz. .... kursu / klasy

Dyrektor:

Pieczęć szkoły. ....

117.
Okólnik

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 18. maja 1928 r. Nr. II-7197/28

w sprawie rozszerzenia ulg kolejowych dla młodzieży szkolnej na klasę II. i na pociągi pospieszne.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości wyciąg z okólnikowego rozporządzenia Ministerstwa Komunikacji z dnia 7. maja 1928 r. Nr. III/Of/4272/28 w powyższej sprawie:

„Ulgi, przysługujące młodzieży szkolnej przy przejazdach indywidualnych (str. 36 i 37 taryfy) rozciąga się na klasę II. zarówno przy przejazdach z powodu wakacyj świątecznych i letnich jak i za biletami miesięcznemi; zezwala się także na użycie pociągów pośpiesznych bez ograniczenia odległości za uiszczeniem każdorazowo do ceny biletu ulgowego ceny normalnej biletu dodatkowego na pociąg pośpieszny. Dotyczy to również przejazdu pociągiem pośpiesznym za odcinkowym uczniowskim biletem miesięcznym, który w takim wypadku traktować należy jak odcinkowy bilet miesięczny, czyli że w razie użycia pociągu pośpiesznego

należy pobrać jedynie każdorazowo cenę normalną biletu dodatkowego na pociąg pośpieszny. Wzór zaświadczenia szkolnego (str. 38) będzie odpowiednio zmieniony przez dodanie po słowach „w klasie III“ słów „lub II“, jednakże narazie, aż do odwołania, zaświadczenie bez tego dodatku należy uznawać za ważne do otrzymywania biletów ulgowych kl. II. i III.

W celu zapobieżenia nadużyciom z zaświadczeniami szkolnemi wprowadza się do punktu 5 przepisów (str. 37 taryfy) nowy warunek tej treści, że oprócz biletu i zaświadczenia, musi być okazywana równocześnie legitymacja (matrykuła) szkolna z fotografją. Warunek ten wszakże będzie mógł być stosowany dopiero po zaopatrzeniu wszystkiej młodzieży szkolnej w matrykuły, o czem Dyrekcje będą oddzielnie powiadomione.

Zauważa się przytem, że zmiany powyższe nie dotyczą wycieczek i przejazdów na kolonje letnie (str. 38, 39 i 40 taryfy), co do których obecne przepisy pozostają nadal w mocy.

O tem należy zawiadomić Inspektoraty Szkolne i dyrekcje szkół, których uczniom przysługuje prawo korzystania z ulg taryfowych na kolejach.

p. o. Dyrektora Departamentu

(—) **Dr. Z. Zagórowski.**

118.

Okólnik

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wynagrodzenia niższych funkcjonarjuszów państwowych za służbę w święta.

Rada Ministrów na posiedzeniu w dniu 21. stycznia 1928 r. powzięła uchwałę następującą:

Na zasadzie art. 101 ustawy z dnia 17. II. 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21 poz. 164), oraz art. 10. ustawy z dnia 9. X. 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R. P. Nr. 116 poz. 924) przyznaje się niższym funkcjonarjuszom państwowym, podlegającym ustawie o państwowej służbie cywilnej, za pełnienie służby w niedzielę, lub święto przez czas przepisany normalnie w dniu powszednim, wynagrodzenie w wysokości $^{1}/_{25}$ (jednej dwudziestej piątej) miesięcznego uposażenia, obliczonego bez uwzględnienia dodatku ekonomicznego, oraz dodatku na mieszkanie, jeżeli w tygodniu następującym po niedzieli lub święcie nie można było udzielić zwolnienia od służby na jeden dzień powszedni.

Uchwała wchodzi w życie z dniem 1. stycznia 1928 r.

O powyższej uchwale zawiadamiam, celem zastosowania się

i wydania dalszych odpowiednich zarządzeń podległym szkołom, urzędom i instytucjom.

Warszawa, dnia 9. lutego 1928 r. (Nr. O. Prez.740/28).

(—) **Wł. Żłobicki.**

p. o. Podsekretarza Stanu.

119.

Okólnik

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

w sprawie wynagrodzenia niższych funkcjonarjuszów państwowych za służbę w święta.

Na podstawie pisma Prezydjum Rady Ministrów z dnia 16. kwietnia r. b. Nr. 6389, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego udziela następujących wyjaśnień:

1) Postanowienia uchwały Rady Ministrów z dnia 21. stycznia 1928 r., podanej do wiadomości okólnikiem z dnia 9. lutego 1928 r. Nr. O. Prez. 740/28 stosować należy również od 1. stycznia 1928 r. do pracowników kontraktowych, pełniących obowiązki niższych funkcjonarjuszów, o ile ich stosunek służbowy opiera się na umowie, zawartej według wzoru, ustalonego okólnikiem Prezydjum Rady Ministrów z dnia 3. września 1924 r. L. 10769.

W tym celu należy w p. 2. zawieranej w tych wypadkach umowy po ustępie 2 dodać ustęp nowy w następującem brzmieniu: „Za pełnienie służby w niedziele lub święta otrzymywać będzie Pan . . . . . . wynagrodzenie według norm i na warunkach, ustalonych dla niższych funkcjonarjuszów państwowych."

Zarządzenie powyższe nie stosuje się do szoferów samochodów osobowych, którzy otrzymują za wyjazdy poza normalnemi godzinami pracy dodatek w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 4. lutego 1925 r., podanej do wiadomości okólnikiem z dnia 10. lutego 1925 r. L. 20.044.

2) Niższym funkcjonarjuszom, którzy otrzymują zwolnienie od służby na 1 dzień w tygodniu następującym po niedzieli lub święcie, nie należy się wynagrodzenie za służbę w niedzielę, lub święto, chociażby ta służba trwała dłużej niż przepisana normalnie w dniu powszednim.

3) Wynagrodzenie za służbę w niedziele i święta przysługuje i w tych wypadkach, gdy służba nie jest połączona z wykonywaniem pewnej pracy n. p. niedzielny dyżur portjera, trwający nie mniej niż 8 godzin.

Dyrektor Departamentu

Dr. M. Scherer.

120.

Okólnik

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
z dnia 11. maja 1928 r. Nr. O. H. fiz. 476/28

w sprawie hufców szkolnych żeńskich.

INSTRUKCJA.

W porozumieniu z władzami wojskowemi zezwalam na organizowanie w szkołach żeńskich hufców szkolnych przysposobienia wojskowego kobiet według następującej instrukcji:

1. Cel.

Celem hufców szkolnych przysposobienia wojskowego kobiet jest przygotowanie członkiń do pracy w dziedzinie pomocniczych służb wojskowych, do obrony kraju przez odpowiednie rozwinięcie w nich tężyzny moralnej i fizycznej. usprawnienie fizyczne i przysposobienie ogólno-wojskowe.

2. Powstanie hufca.

Do organizowania hufców szkolnych w szkołach żeńskich i prowadzenia pracy w tym zakresie upoważniam Organizację przysposobienia kobiet do obrony kraju. Założeniem hufca zajmują się Dyrekcje poszczególnych szkół wraz z wyznaczoną przez Organizację przysp. kobiet do obrony kraju w porozumieniu z Dyrekcją szkoły instruktorką p. w. k. przewidzianą na komendantką hufca. Niezwłocznie po zorganizowaniu winien hufiec zarejestrować się w Kuratorjum Okręgu Szkolnego w Zarządzie Organizacji Przysposobienia Kobiet.

Szkoły żeńskie niepaństwowe muszą przed przystąpieniem do organizacji hufca uzyskać zezwolenie odnośnego Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

Hufiec może składać się tylko z uczenic jednej szkoły.

Hufiec nie może powstać. jeśli do zajęć w nim nie zgłosi się conajmniej 13 uczestniczek.

3. Warunki przyjęcia.

Do hufca mogą być przyjmowane uczenice tylko w drodze ochotniczego zgłaszania się, jeśli:

a) ukończyły 15 rok życia iw stosunku do swych rówieśniczek w danej szkole nie są zbyt opóźnione w naukach,

b) o zdrowiu ich lekarz szkolny wydał dodatnią opinię.

c) niema sprzeciwu ze strony rodziców.

4. Organizacja hufców.

Hufiec nosi nazwę szkoły wzgl. imię wybranego patrona lub patronki. Hufiec każdej szkoły stanowi w zakresie przysposobienia wojskowego jednostkę. odrębną ,niezależną od przynależności uczenicy do klasy. W zależności od stanu liczebnego może on się jednak rozpadać na jednostki mniejsze (drużyny, plutony, kompanje).

5. Kierownictwo hufca.

Na czele hufca szkolnego stoi komendantka, wyznaczona przez władze O. P. K. za zgodą Dyrekcji odnośnej szkoły, posiadająca wymagany dla tej funkcji cenzus wyszkolenia. Może nią być nauczycielka danej szkoły z odpowiedniem wyszkoleniem lub instruktorka O. P. K. Pod względem życia wewnętrznego szkoły — komendantka hufca jest podporządkowana całkowicie Dyrekcji Szkoły i uczestniczy w posiedzeniach Rady Pedagogicznej analogicznie do komendantów hufców męskich; pod względem pracy wyszkoleniowej hufca podlega O. P. K.

6. Programy.

Program przysposobienia wojskowego w szkołach żeńskich zatwierdzony przez M. S. Wojsk. w porozumieniu z Min. W. R. i O. P. obejmuje wyszkolenie ogólno-wojskowe oraz bezpośrednio dodatkowe przygotowanie do wyszkolenia fachowego.

Normalny program obejmuje 2-letni okres szkolenia (przyczem 2-gi rok może być zastąpiony przez obóz letni bezpośrednio po 1-szym roku wyszkolenia), z następującem zasadniczym podziałem zajęć:

a) w 1-szym roku: wychowanie fizyczne (uzupełnienie obowiązkowego wychowania fizycznego w szkole według potrzeb wojskowych), służba wewnętrzna, łączność obrona przeciwgazowa i przeciwlotnicza, terenoznawstwo i kilka gier polowych.

b) w 2-im roku: wychowanie fizyczne (jak pod a) zasady organizacji zbrojnych, strzelectwo, higjena i ratownictwo w zastosowaniu do potrzeb wojskowych, oraz inne gry polowe.

Na wykonanie tego programu przeznacza się 2 godziny tygodniowo ćwiczeń w ciągu roku szkolnego i zależnie od uznania Dyrekcji szkoły kilka razy po kilka godzin wolnych od zajęć szkolnych w ciągu roku.

Dla uczenic, które ukończeniem pełnych studjów w danej szkole ukończyły 2-letni kurs przysp. wojsk. wskazany powyżej i pragną zdobyć lepsze przygotowanie do pracy w przysp. wojsk. na szczeblu wyższym dostępnym dla nich już po ukończeniu szkoły, może być zorganizowana praca dodatkowa przez rok trzeci, który obejmuje bezpośrednie przygotowanie do fachowego wyrobienia w działach służby sanitarnej, gospodarczej łączności i opieki nad żołnierzem.

7. Repetycje i świadectwa.

Po 1-szym i 2-im roku szkolnym odbywają się repetycje z przerobionego zakresu wyszkolenia. Do repetycyj mogą być dopuszczone tylko te uczenice, które uczestniczyły przynajmniej w $^2/_3$ wszystkich ćwiczeń i wykładów.

W 2-im roku szkolnym otrzymują uczestniczki świadectwa z całości wyszkolenia ogólno-wojskowego z oceną ogólną. Ogólna ocena conajmniej dostateczna uprawnia do pracy w roku trzecim wzgl. do wstąpienia na kurs fachowy po ukończeniu szkoły.

Świadectwa wyszkolenia ogólno-wojskowego opatruje Dyrekcja szkoły pieczęcią szkolną i podpisuje dyrektorka szkoły i komendantka hufca.

8. Sprawozdanie.

Z prac hufca składa komendantka hufca Dyrekcji szkoły sprawozdanie analogicznie do sprawozdań kmdtów hufców męskich, oraz do Zarządu O. P. K.

9. Udzielanie pomocy.

Udzielanie pomocy wojskowej, jak przydział broni, amunicji, materjałów technicznych, placów ćwiczeń i t. d. odbywać się będzie w myśl instrukcji Min. S. Wojsk. o stosunku władz wojskowych do organizacji p. w.

10. Obozy i kursy wakacyjne.

Urządzaniem kursów wakacyjnych i obozów P. W. K. dla młodzieży szkolnej zajmować się będzie O. P. K. w ścisłem porozumieniu z Min. W. R. i O. P. przy pomocy Min. S. Wojsk.

Uczestniczki obozów letnich korzystają w czasie ich trwania z uprawnień przewidzianych rozkazami M. S. Wojsk. dla tych obozów, oraz podlegają przepisom i regulaminom dla obozów szkolnych p. w.

11. Kontrola hufców.

Uprawnienie do kontroli nad żeńskiemi hufcami szkolnemi posiadają władze szkolne i O. P. K., w **odniesieniu zaś do toku wy**szkolenia również władze wojskowe. Wykonywanie kontroli przez O. P. K. i władze wojskowe odbywa się zawsze po uprzedniem porozumieniu z Dyrekcją szkoły.

Kontrolę nad obozami sprawują właściwe D. O. K., prawo wizytowania ich przysługuje nadto delegatom Min. W. R. i O. P.

12. Rozwiązanie hufców.

Rozwiązanie hufca lub jego części może nastąpić:

a) zarządzeniem Dyrekcji szkoły w razie braku niezbędnej ilości członkin, o czem Dyrekcje zawiadamiają Kuratorja Okr. Szk.

b) zarządzeniem władz szkolnych II instancji na umotywowany wniosek Dyrekcji szkoły, komendantki hufca lub organów kontrolnych.

c) zarządzeniem Ministerstwa.

(—) Dr. Dobrucki.
Minister.

121.

Okólnik

Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

z dnia 14. maja 1928 r. Nr. O. Prez. 3150/20

w sprawie druków szkolnych.

Zwracając uwagę na ogłoszony w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 29. lutego 1928 r. Nr. 2, poz. 41 wykaz świadectw i druków szkol-

nych, Ministerstwo poleca używać od 1. września br. w odnośnych szkołach wszystkich tych druków szkolnych, które w wykazie są wyszczególnione, a wykonane są w Drukarni Państwowej w Warszawie według wzorów, ustalonych przez Ministerstwo.

Innych druków poza temi używać nie wolno.

Z pośród wymienionych w wykazie druków formularze protokołów egzaminów dojrzałości są już gotowe i już w obecnym okresie egzaminów mogą być używane. Drukarnia Państwowa rozsyła je już do składów, w których dyrekcje mogą je zakupywać.

Zamawianie i nabywanie druków szkolnych dokonywane być winno podobnie jak świadectw szkolnych na podstawie zarządzenia Ministerstwa z dnia 3. kwietnia br. Nr. O. Prez. 2165/28.

W sprawie wypełniania nowych formularzy druków wyda Ministerstwo osobne zarządzenie, jeśli zajdzie tego potrzeba.

Dyrektor Departamentu: (—) **Dr. M. Scherer.**

(Patrz Dz. U. W. O. P. Nr. 5 z r. 1928 poz. 94, 95 i 98).

122.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego.
Nr. II-5791/28. Warszawa, dnia 21. kwietnia 1928 r.

W sprawie działania § 26 „Regulaminu Gimnazjalnych egzaminów dojrzałości."

Zawieszam aż do odwołania działanie § 26-go „Regulaminu gimnazjalnych egzaminów dojrzałości" (Dziennik Urzędowy Ministerstwa W. R. i O. P. Nr. 2/164. poz. 8). Zarządzam jednocześnie, aby Kuratorja prowadziły przejrzyste i dokładne wykazy wyznaczonych tematów wypracowań maturalnych.

(—) **Dr. Dobrucki,** Minister

123.

L. O. P. III—2361.

OKÓLNIK

Wydziału Oświecenia Publicznego

z dnia 11. czerwca 1928

w sprawie organizacji i podziału godzin w dokształcających szkołach zawodowych.

Do

Kierownictw wszystkich publicznych dokształcających szkół zawodowych, Wydziałów Szkolnych dokształc. szkół zawodowych w cieszyńskiej części Województwa Śląskiego oraz Magistratów (Urzędów Gminnych) gmin, utrzymujących dokształcające szkoły zawodowe w górnośląskiej części Województwa Śląskiego.

Począwszy od 1 września 1928 polecam wprowadzić we wszystkich publicznych dokształcających szkołach zawodowych

nowy tygodniowy podział godzin przedmiotów nauczania. Podział ten dostosowany jest do potrzeb młodzieży przemysłowo-rzemieślniczej i handlowej Województwa Śląskiego i wykazuje w porównaniu z poprzednim podziałem godzin większą różnolitość, uwzględniając już szczegółowo poszczególne zawody na Śląsku reprezentowane.

W miarę wykazywania statystycznego dostatecznej liczby uczniów innych zawodów pojawią się dla nich dalsze podziały godzin. W obecnych warunkach należy uczniów, należących do zawodów, dla których nie daję odrębnego podziału godzin, łączyć z uczniami zawodów pokrewnych i udzielać im nauki wspólnie według planu dla danego zawodu, względnie według jednego z podziałów ramowych. Nie mniej i wtedy należy, o ile możności, przy nauce choćby tylko encyklopedycznie uwzględniać potrzeby zawodowe wszystkich uczniów.

Podziały te w rubryce: „Przedmioty nauki" dają ogólne wskazówki co do programu nauki. O ile bliższych wskazówek niema, należy stosować odnośne ustępy z programów dawnych. (Patrz Dz. U. W. O. P. z r. 1925 Nr. 8 i 9, poz. 116 i Dz. U. W. O. P. z r. 1926, Nr. 8, poz. 170).

Pozatem należy uwzględnić następujące wskazówki:

1. Dokształcająca szkoła zawodowa przeznaczona jest zasadniczo dla młodzieży obojga płci w wieku od 14 do 18 lat.

Wobec tego, że w Województwie Śląskiem obowiązują dwie różne ustawy przemysłowe: niemiecka i austrjacka, które w różny sposób normują obowiązek uczęszczania do dokształcającej szkoły zawodowej, przypominam, że:

a) w górnośląskiej części Województwa Śląskiego obowiązani są uczęszczać do szkoły wszyscy młodociani pracownicy przemysłowi, rzemieślniczy i handlowi obojga płci w wieku 14—18 lat (§ 120 niem. ustawy przemysłowej), przyczem obowiązek uczęszczania do szkoły trwa dla pracowników przemysłowych i handlowych do końca tego roku szkolnego, w którym uczeń ukończył 18 rok życia, a dla uczniów-terminatorów rzemieślniczych aż do ukończenia nauki rzemiosła bez względu na wiek, a więc nawet po 18 roku życia (§ 127 niem. ustawy przemysłowej),

b) w cieszyńskiej części Województwa są obowiązani uczęszczać do szkoły wszyscy młodociani pracownicy przemysłowi i handlowi obojga płci do końca tego roku szkolnego, w którym kończą 18 rok życia, (§ 75 austr. ustawy przemysłowej), terminatorzy zaś i terminatorki aż do ukończenia z wynikiem dodatnim nauki w szkole (§ 99b austr. ustawy przemysłowej).

2. Nauka w szkole trwa zasadniczo trzy lata.

Młodzież wstępująca do klasy **pierwszej** winna posiadać przygotowanie odpowiadające ukończeniu **sześciu** klas siedmioklasowej szkoły powszechnej względnie **szóstego** roku nauczania w szkołach powszechnych niżej zorganizowanych.

Celem zapewnienia w klasie jednakowego poziomu należy poddać uczniów, wstępujących do klasy pierwszej egzaminowi sprawdzającemu z arytmetyki jako przedmiotu zasadniczego i z języka polskiego.

Młodzież, nie wykazującą wspomnianego wyżej przygotowania, należy przydzielać do klasy przygotowawczej, której podział godzin pozostaje ten sam, co dawniej, z tą jedynie różnicą, że w klasie tej udziela się w 1 półroczu tygodniowo 1 godz. religji, 3 godz. języka polskiego, 1 godziny krajoznawstwa i 3 godzin rachunków, w drugiem zaś półroczu zamiast religji udziela się 1 godziny historji Polski.

3. Uczniowie przechodzą z klasy bezpośrednio niższej do wyższej **tylko** na podstawie klasyfikacji rocznej. Do klasy drugiej względnie trzeciej można przyjmować nowowstępujących uczniów wyjątkowo i to tylko takich, których przygotowanie odpowiada wymaganiom programu nauczania klasy pierwszej wzgl. drugiej; uczniowie ci winni być poddani jednak wstępnemu egzaminowi sprawdzającemu w zakresie przedmiotów, przewidzianych programem klasy pierwszej wzgl. drugiej.

4. Uczniów nie pracujących zawodowo nie należy przyjmować do szkoły. Przerwa w pracy, powstała z powodu bezrobocia, nie zwalnia od obowiązku uczęszczania do szkoły.

5. Podział godzin wykazuje, że w każdej klasie nauka odbywać się będzie zasadniczo w 8 pełnych **60 minutowych** lekcjach z 5 minutowemi przerwami pomiędzy poszczególnemi lekcjami. Nauka winna się odbywać najmniej 3 razy w tygodniu (dwa razy po trzy godziny i raz dwie godziny). Pożądanem jednak jest, by nauka odbywała się cztery razy tygodniowo po dwie godziny.

Lekcje winny się odbywać między godz. 8 a 18, a wyjątkowo do 20 godziny, tak jednak, by wszyscy uczniowie odjeżdżający do miejscowości zamieszkania mogli natychmiast po ukończeniu nauki odjechać.

Uwzględniając postanowienia okólnika Min. W. R. i O. P. z dn. 19. 2. 1927 l. O, H. Z. Fiz. 62/27 i kierując się względami na konieczność poświęcenia bacznej uwagi wychowaniu fizycznemu uczniów zezwalam na skrócenie lekcyj do 50 minut, z tem jednak, że zaoszczędzony w ten sposób czas przeznaczy się na wychowanie fizyczne uczniów. W ten sposób w każdym tygodniu poświęci się na wychowanie fizyczne uczniów w klasach, w których nauka odbywa się trzy razy tygodniowo 55 minut, a w klasach z cztero-razową nauką tygodniowo 60 minut.

W ćwiczeniach wychowania fizycznego winni brać udział wszyscy bezwzględnie uczniowie i uczennice. Ewentualne absencje na tych godzinach należy uważać tak samo, jak opuszczenie godzin nauki. Zwolnieni od ćwiczeń mogą być tylko kalecy wzgl. uczniowie wykazujący się świadectwem lekarskiem.

Skracanie lekcyj do 45 minut nie będzie bezwzgl. tolerowane.

Taksamo nie zezwolę pod żadnym warunkiem, by nauka w szkołach odbywało się dwa razy tygodniowo po 4 lekcje, a tem więcej jednorazowo 8 lekcyj.

Odbywanie nauki w niedzielę jest niedozwolone.

Nauka odbywa się od 1. września do 28. czerwca z wyjątkiem klas pracowników budowlanych, dla których nauka odbywa się od 1. listopada do 31. marca w 16 lekcjach tygodniowo.

W pierwszym tygodniu roku szkolnego nauczyciele wręczą kierownikowi szkoły rozkład materjału naukowego na cały rok szkolny opracowany na podstawie programu naukowego. Panowie kierownicy winni zbadać, czy rozkład odpowiada programowi naukowemu, poczem po zaopatrzeniu rozkładu swoim podpisem i datą oddać nauczycielowi do wykonania, wzgl. zażądać przeprowadzenia zmian, o ile zauważą w rozkładach materjału odchylenia od programu.

W ciągu roku szkolnego winni kierownicy przez częste hospitacje (conajmniej raz na kwartał u każdego nauczyciela na każdym przedmiocie nauki w każdej klasie), jak również przez porównywanie dzienników lekcyjnych z rozkładem materjału przekonywać się o tem, czy nauka odbywa się zgodnie z planem naukowym i czy postępuje normalnie naprzód. Tak samo winni oni raz na kwartał przeprowadzać przegląd wypracowań piśmiennych i rysunkowych uczniów celem stwierdzenia, czy wypracowania odpowiadają programowi naukowemu tak co do treści, jak i formy ich wykonania, jak wreszcie co do pracy nauczyciela. Przeglądowi temu winny podlegać również listy obecności, karty kontrolne, przyczem kierownictwo winno stwierdzić, czy gospodarz klasy podaje kierownictwu do wiadomości absentujących się uczniów celem zastosowania do nich postanowień punktu 16 okólnika W. O. P. 21011 z dnia 16. 7. 1925.

Z hospitacyj tych i przeglądów wypracowań dzienników lekcyjnych, list obecności, winni kierownicy przedkładać Wydziałowi Oświecenia Publicznego kwartalne sprawozdania.

6. Dokształcające szkoły zawodowe dzielą się na:
   a) szkoły przemysłowo-rzemieślnicze,
   b) szkoły przemysłowe żeńskie,
   c) szkoły kupiecko-handlowe.

Zastosowując w tych szkołach odpowiednie tygodniowe podziały godzin (specjalne podziały dla poszczególnych zawodów w grupie przemiotu B, można już stosować, o ile do danego oddziału ma uczęszczać 12 uczniów) należy zważać jeszcze przy tworzeniu oddziałów na to, by, o ile zachodzi potrzeba tworzenia oddziałów równoległych, tworzyć osobne oddziały dla uczniów pozostających w terminie, a więc obowiązanych do uczęszczania do szkoły aż do ukończenia terminu wzgl. nauki w szkole, a osobne dla uczniów, pracujących w przemyśle jako młodociani pracownicy, a więc obowiązanych do uczęszczania do szkoły do koń-

ca tego roku szkolnego, w którym kończą 18 rok życia. Gdyby zachodziła potrzeba podzielenia tych ostatnich na kilka oddziałów równoległych, należy przy tym podziale uwzględniać wiek uczniów, tak, by powstawały oddziały uczniów, którzy przez jeden, dwa lub trzy lata będą do szkoły uczęszczali.

Uwzględniać należy również nawet w poszczególnych grupach zawodowych, jak np. najliczniej na Śląsku reprezentowanej grupie metalowców, specjalność uczniów i w razie dostatecznej liczby uczniów tworzyć oddziały mechaników, ślusarzy, tokarzy metalowych, kotlarzy, odlewników itd. Z odlewnikami należy łączyć stolarzy modelowych, wyłączając ich z oddziałów grupy drzewnej.

7. Łącznie z tą najdalej idącą specjalizacją oddziałów zawodowych winna iść w parze specjalizacja sił nauczycielskich. Odnośnie do kwalifikacyj, wymaganych od nauczycieli dokształcających szkół zawodowych wskazówki potrzebne znajdą kierownicy szkół w okólniku Nr. 11 I. O. P. III—1708 z d. 27. IV. 1928. Tu nadmienić tylko muszę, że dążyć należy do tego, by jeden nauczyciel udzielał tylko jednego lub najwięcej dwu ściśle ze sobą związanych przedmiotów, tak, by i pod tym względem nastąpiła specjalizacja, by w szkołach powstały zastępy nauczycieli: języka polskiego i historji, korespondencji handlowej i rzemieślniczej, rachunków przemysłowych, księgowości, kalkulacji, wiadomości spoczesnych, rysunków odręcznych, geometrycznych, zawodowych, fizyki przemysłowej, technologji ogólnej i zawodowej i t. d.

8. Poza podręcznikami, które wskazałem w okólniku I. O. P. 21011/25 z d. 16. 7. 1925 (Dz. U. W. O. P. Nr. 8/9, poz. 116) i w komunikatach ogłaszanych w Dzienniku Urzędowym W. O. P., zalecam jeszcze do użytku następujące podręczniki:

a) A. Czerwińska i Wł. Weychert Szymanowska „Zbliska i zdaleka" część I (człowiek i ludzkość) oraz cz. II (Czytanki historyczne i literackie);
b) Andruchowicz T., Inż. Rolland E., Inż. Dr. Wraży W.: „Rysunki maszynowe, ich wykonanie i czytanie".

Używanie w dalszym ciągu podręcznika Grzegorzewskiego do nauki języka polskiego jest niedozwolone.

Wprowadzanie jakichkolwiek podręczników, niezaleconych dotychczas przez Ministerstwo W. R. i O. P. wzgl. Wydział, może nastąpić tylko za zgodą Wydziału O. P. Kierownictwa winne do odnośnego wniosku dołączyć jeden egzemplarz podręcznika.

9. Uczniowie winni być zaopatrzeni w podręczniki szkolne, zeszyty, przybory rysunkowe, wogóle w przybory szkolne, wskazane przez nauczyciela. Zasadniczo powinni oni zakupywać je z własnych funduszów. Dla niezamożnych można je nabywać z funduszu doraźnych pomocy, przyczem zeszyty, papier rysunkowy, ołówki, gumy i t. d. rozdaje się im bezpłatnie, cyrkle, przykładnice, trójkąty, rysownice, podręczniki szkolne wypożycza się. Po nauce winni uczniowie oddać wypożyczone lub dane na włas-

ność przybory szkolne nauczycielowi, który przy odbiorze winien stwierdzić, iż nie zostały one złośliwie uszkodzone.

W miejscowościach, w których nie uchwalono pobierania od uczniów opłaty 2 zł na fundusz doraźnych pomocy naukowych, zakupno przyborów szkolnych dla niezamożnych winno nastąpić z funduszów gminnych wzgl. Wydziału Szkolnego. Na zakupno to Urząd Wojewódzki nie będzie udzielał subwencji.

10. Kierownictwa winny dążyć do najdalej idącej współpracy grona nauczycielskiego z odnośnemi czynnikami przemysłowemi, rzemieślniczemi i handlowemi celem podniesienia u nich zrozumienia dla celów dokształcającej szkoły zawodowej. Tak samo winny one zachęcać nauczycieli, a od nauczycieli etatowych wymagać, by nie ograniczali się tylko do pracy w szkole, ale i poza szkołą pracowali nad moralnym i fizycznym rozwojem młodzieży czy to w Ogniskach, czy w hufcach szkolnych.

Z pracy tej winni nauczyciele przedkładać pod koniec każdego roku szkolnego kierownictwu sprawozdanie. Na podstawie tych sprawozdań opracowuje kierownictwo ogólne sprawozdanie dla Wydziału O. P., które wpisuje równocześnie do kroniki szkolnej.

11. Postanowienia punktów 13, 15, 16 i ustępu 1 punktu 17 okólnika l. O. P. 21011 z d. 16. 7. 1928 pozostają nadal w mocy.

12. Celem ujednostajnienia działalności kierownictw szkół i ułatwienia pracy Wydziałowi Oświecenia Publicznego ustalam następujący rozkład zajęć kierownictw szkół:

1) Od 20. do 31. sierpnia wpisy do klasy pierwszej.

2) Dnia 31. sierpnia konferencja wstępna, ostateczny rozkład czynności nauczycielskich i ustalenie podziału godzin.

3) Do dnia 7. września opracowanie przez nauczycieli rozkładu materjału naukowego.

4) Do dnia 10. września przedłożenie Wydziałowi Oświecenia Publicznego a) dokładnego podziału godzin z uwzględnieniem czasu rozpoczynania lekcyj i z podaniem dokładnego adresu szkoły, b) składu grona nauczycielskiego wraz z przydziałem lekcyj, c) wykazu osobistego grona i d) statystyki według stanu z dnia 3. września. Formularze statystyczne przesłane zostaną kierownictwom osobno.

5) Do dnia 14 września kierownictwa winny zwrócić nauczycielom rozkład materjału naukowego albo zatwierdzone albo do poprawy. W przeciągu tygodnia winno nastąpić uzgodnienie z obu stron rozkładu materjału naukowego.

6) Między 10. a 20. listopada winna się odbyć kwartalna konferencja klasyfikacyjna. Panowie kierownicy winni przedtem zhospitować wszystkich nauczycieli na każdym przedmiocie nauki, zbadać katalogi klasowe, dzienniki lekcyjne, listy obecności, wypracowania piśmienne i rysunkowe uczniów itp. Protokóły i odnośne sprawozdania należy przesłać Wydziałowi w przeciągu dni 5 po konferencji.

7) Między 15. a 25. stycznia półroczna dla uczniów, którzy rozpoczęli naukę od 1. 9. wzgl. roczna dla uczniów, którzy rozpoczęli naukę od 1. 2. konferencja klasyfikacyjna — dalsze postanowienia jak w p. 6).

8) Między 20. a 31. stycznia wpisy do klasy pierwszej — w tym samym czasie egzamin końcowy uczniów kończących klasę III.

9) Do dnia 7. lutego przedłożenie nowego podziału godzin wraz z nowym rozkładem czynności grona nauczycielskiego i nową statystyką uczniów.

10) Między 10. a 20 kwietnia dalsza konferencja klasyfikacyjna (reszta jak w punkcie 6).

11) Między 15. a 20. czerwca konferencja klasyfikacyjna (reszta jak w punkcie 6 z tą jedynie różnicą, że protokóły i sprawozdania między innemi o pracy pozaszkolnej nauczycieli należy przesłać do dnia 10. lipca.

12) między 20. a 25. czerwca egzaminy uczniów kończących klasę III.

13) Dnia 28. czerwca rozdanie uroczyste poświadczeń i świadectw, wystawa prac uczniów, rozdanie nagród pilności, tego samego dnia konferencja końcowa.

Nadmieniam przytem, że wypracowania piśmienne i rysunkowe uczniów winny przez jeden rok pozostać w przechowaniu kierownictw. Po roku winne być one oddane uczniom oprócz wypracowań, mogących służyć za wzór.

Wszystkie druki szkolne winne być stale przechowywane w aktach szkoły i za ich należyte przechowanie odpowiedzialne jest kierownictwo szkoły.

14) Listy płatnicze winny kierownictwa przedkładać zasadniczo najpóźniej dnia 5 tego każdego miesiąca na następny miesiąc wypłaty. Na miesiąc wrzesień i luty należy przedkładać listy płatnicze razem z podziałem godzin i listami płatniczemi na miesiąc październik wzgl. marzec.

15) O każdej zmianie w gronie nauczycielskiem winni Panowie Kierownicy natychmiast zawiadomić Wydział O. P.

Za dotrzymanie powyższych terminów i za stosowanie powyższych postanowień odpowiedzialni są osobiście Panowie Kierownicy, a nieprzestrzeganie ich będzie uważane za zaniedbanie służbowe, podlegające rygorowi pragmatyki służbowej nauczycielskiej.

Katowice, dnia 11. czerwca 1928 (L. O. P. III-2361).

Za Wojewodę:
(—) **Dr. Ręgorowicz**
Naczelnik Wydziału.

Podział I. ramowy — szkoły i oddziały dla zawodów wymagających uwzględnienia nauki rysunku w szerszym zakresie jak np. zawody ślusarski, stolarski i t. p.

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I		Klasa II		Klasa III		Razem
		Półrocze 1	2	1	2	1	2	
A.	1. Religja	1		1		1		1½
	2. Język polski łącznie z nauką korespodencji handlowo-rzemieśln. .	2	2	1				2½
	3. Nauka o Polsce							
	a) Krajoznawstwo i nauka geografji gospodarczej Polski .		1					1½
	b) nauka o obywatelstwie . .					1	1	
	4. Rachunki:							
	a) arytmetyka i algebra . .	2	2					4½
	b) rachunkowość rzemieślnicza .			2	2			
	c) zasady kalkulacji				1			
	Razem . .	5	5	4	3	2	1	10
B.	1. Rysunki i kreślenie: . . .							
	a) Rysunek odręczny i szkicow.	2	2					8½
	b) kreślenia geometryczne łącznie z nauką geometrji; rzuty .	1	1	2	2			
	c) rysunek i kreślenia zawodowe					3	4	
	2) Fizyka przemysłowa . . .			2	3	3	3	5½
	3. Materjałoznawstwo i chemja .							
	4. Technologja zawodowa, organizacja warsztatowa i handlowa warsztatu							
	Razem . .	3	3	4	5	6	7	14
A. i B.	Razem	8	8	8	8	8	8	24

Podział II. ramowy — szkoły i oddziały dla zawodów wymagających uwzględnienia nauki rysunku i kreślenia w mniejszym zakresie. jak np. zawody krawiecki, szewski i t. p.

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I, Półrocze 1	Klasa I, Półrocze 2	Klasa II, Półrocze 1	Klasa II, Półrocze 2	Klasa III, Półrocze 1	Klasa III, Półrocze 2	Razem
A.	1. Religja	1		1		1		1½
	2. Język polski łącznie z nauką korespondencji rzemieślniczej . .	2	2	2				3
	3. Nauka o Polsce:							
	a) krajoznawstwo i geografja gospodarcza Polski . . .	1	1					2
	b) nauka o obywatelstwie . .					1	1	
	4. Rachunki:							
	a) arytmetyka i algebra . .	2	2					
	b) rachunkowość rzemieślnicza .			2	3			5½
	c) kalkulacja				1	1		
	Razem . .	6	5	5	4	3	1	12
B.	1. Rysunki i kreślenie:							
	a) rysunek odręczny i szkicowanie	2						
	b) kreślenie geometryczne, geometrja i ew. rzuty . . .		3					6
	c) rysunek i kreślenie zawodowe			1	2	2	2	
	2) Fizyka przemysłowa . . .							
	3. Materjałoznawstwo i chemja . .			2	2	3	5	6
	4. Technologja zawodowa . . .							
	Razem . .	2	3	3	4	5	7	12
A. i B.	Razem	8	8	8	8	8	8	24

Podział III — ramowy — szkoły i oddziały dla zawodów nie wymagających wcale uwzględnienia rysunku i kreślenia lub też w minimalnym zakresie, naprzykład zawody masarski, piekarski, fryzjerski itp.

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I, Półrocze 1	Klasa I, Półrocze 2	Klasa II, Półrocze 1	Klasa II, Półrocze 2	Klasa III, Półrocze 1	Klasa III, Półrocze 2	Razem
A.								
	1. Religja	1		1		1		1½
	2. Nauka języka polskiego łącznie z nauką korespondencji rzemieślniczej	2	2	2	2			4
	3. Nauka o Polsce:							
	a) krajoznawstwo łącznie z nauką geografji gospod. Polski .			1	2			2½
	b) nauka o obywatelstwie . .					1	1	
	4. Rachunki:							
	a) arytmetyka i algebra . . .	2	3					5½
	b) rachunkowość rzemieślnicza .			2	2			
	c) kalkulacja					1	1	
	Razem . .	5	5	6	6	3	2	13½
B.								
	1. Rysunki i kreślenie:							
	a) rysunek odręczny i szkicow.	2	1					3
	b) kreślenie geometryczne łącznie z nauką geometrji . .	1	2					
	c) rysunek i kreślenie zawodowe							
	2. Fizyka przemysłowa . . .							
	3. Materjałoznawstwo łącz. z chemją			2	2	5	6	7½
	4. Technologja zawodowa . . .							
	Razem . .	3	3	2	2	5	6	10½
	A i B razem .	8	8	8	8	8	8	24

Podział IV — szkoły i oddziały mieszane, w których uczniowie różnych zawodów pobierają naukę wspólnie.

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I, Półrocze 1	Klasa I, Półrocze 2	Klasa II, Półrocze 1	Klasa II, Półrocze 2	Klasa III, Półrocze 1	Klasa III, Półrocze 2	Razem
A.	według podziału II	6	5	5	4	3	1	12
B.	1. Rysunki i kreślenie:							
	a) rysunek odręczny i szkicow.	2						6 (a–c)
	b) kreślenie geometryczne łącznie z nauką geometrji		3					
	c) rysunek zawodowy			1	2	2	2	
	2. Fizyka przemysłowa			2	1	1		6 (2–4)
	3. Materjałoznawstwo i chemja (Encyklopedja technologiczna)				1	2	2	
	4. Wiadomości o handlu, prowadzenia przedsiębiorstw, organizacji handlowej przedsiębiorstwa. Organizacja warsztatu i pracy warsztatowej						3	
	Razem	2	3	3	4	5	7	12
	Przedziały grupy A i B razem	8	8	8	8	8	8	24

Podział V — szkoły i oddziały dla uczniów zawodu handlowego.

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I, Półrocze 1	Klasa I, Półrocze 2	Klasa II, Półrocze 1	Klasa II, Półrocze 2	Klasa III, Półrocze 1	Klasa III, Półrocze 2	Razem
A.	1. Religja	1		1		1		1½
	2. Nauka języka polskiego łącznie z nauką korespondencji ogólnej i handlowej	2	2	2	2	1	1	5
	3. Nauka o Polsce:							
	a) krajoznawstwo łącznie z nauką geografji Polski i historji Polski	2	1					3 (a–b)
	b) nauka o obywatelstwie					1	2	
	3. Rachunki łącznie z arytmetyką handlową	2	2	2	1	1	1	4½
	Razem	7	5	5	3	4	4	14
B.	1. a) Wiadomości z fizyki przemysł. b) Towaroznawstwo ogólne	1 (a–b)	2	1	1			
	2. Nauka o handlu					2	2	2
	3. Księgowość		1	1	2	2	1	3½
	4. Geografja gospodarcza			1	2			1½
	5. Wiadomości gospodarczo-społecz., wiadomości o spółdzielczości						1	½
	Razem	1	3	3	5	4	4	10
	A i B razem	8	8	8	8	8	8	24

Podział VI — szkoły i oddz. dla uczniów zawodów metalowych (ślusarze, kowale, tokarze, blacharze itp.).

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I		Klasa II		Klasa III		Razem
		Półrocze 1	2	1	2	1	2	
A.	Według podziału I.	5	5	4	3	2	1	10
B.	1. Rysunki i kreślenia:							
	a) rysunek odręczny i szkicow. .	2	2					
	b) kreślenia geometryczne łącznie z nauką geometrji i kreślenie rzutowe	1	1	2	2			8½
	c) kreślenie i rysunek zawodowy					3	4	
	2. Maszynoznawstwo ogólne:							
	a) Mechanika ogólna ciał stałych, ciekłych i lotnych; mechanika stosowana; wiadomości z wytrzymałości materjałów; maszyny proste i części maszyn; pędnie, pompy, dmuchawy, rurociągi			1	2	1		3½
	b) Nauka o cieple i jej zastosowanie: kotły parowe; silniki parowe i spalinowe; wiadomości z ogrzewnictwa . . .				1	1		
	c) Elektrotechnika						1	
	3. Materjałoznawstwo ogólne łącznie z chemją; materjałoznawstwo specjalne, w tem o otrzymywaniu żelaza, jego gatunkach i własnościach, o żelazie handlowem, o metalach i stopach używanych w przemyśle			1				½
	4. Technologja zawodowa:							
	a) obróbki metali cieplna . .							
	b) Obróbka metali skrawaniem, wiadomości o pomiarach .							
	c) wiadomości z odlewnictwa .							1½
	d) wiadomości z technologji miedzi i innych częściej używanych w technice metali i stopów					1	2	
	e) wiadomości z kotlarstwa i blacharstwa							
	f) organizacja warsztatowa .							
	Razem . .	3	3	4	5	6	7	14
i A.	Razem	8	8	8	8	8	8	24

Podział VII — szkoły i oddziały dla uczniów zawodu stolarskiego.

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I, Półrocze 1	Klasa I, Półrocze 2	Klasa II, Półrocze 1	Klasa II, Półrocze 2	Klasa III, Półrocze 1	Klasa III, Półrocze 2	Razem
A.	Według podziału I.	5	5	4	3	2	1	10
B.	1. Rysunki i kreślenie:							
	a) rysunek odręczny i szkicowanie	2	1	1				
	b) kreślenia geometryczne łącznie z nauką geometrji i kreśleniem rzutowem	1	2	1	1			$8\frac{1}{2}$
	c) kreślenia i rysunki zawodowe łącznie z nauką o konstrukcjach drzewnych i z wiadomościami o formach artystycznych i stylach			1	2	2	3	
	2. Fizyka przemysłowa: wiadomości z mechaniki ogólnej i stosowanej; wiadomości z wytrzymałości materjałów; nauka o cieple i jej zastosowania: kotły parowe, silniki i elektrotechnika . . .				1	1	1	$1\frac{1}{2}$
	3. Materjałoznawstwo:							
	a) materjałoznawstwo ogólne łącznie z wiadomościami z chemji			1				1
	b) materjałoznawstwo specjalne: drewno jako materjał i materjały pomocnicze w stolarstwie				1			
	4. Technologja:							
	a) obróbka drewna ręczna i mechaniczna							
	b) organizacja warsztatu; prowadzenie przedsiębiorstwa; organizacja handlowa przedsiębiorstwa; kalkulacja stolarska					3	3	3
	Razem . .	3	3	4	5	6	7	14
A. i B.	Razem	8	8	8	8	8	8	24

Podział VIII — szkoły i oddziały dla uczniów zawodu elektrotechnicznego.

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I, Półrocze 1	Klasa I, Półrocze 2	Klasa II, Półrocze 1	Klasa II, Półrocze 2	Klasa III, Półrocze 1	Klasa III, Półrocze 2	Razem
A.	Według podziału I.	5	5	4	3	2	1	10
B.	1. Rysunki i kreślenie:							
	a) rysunek odręczny; rysunek i kreślenie zawodowe . . .	1	1	1	2	1	2	6
	b) kreślenie geometryczne łącznie z geometrją i kreślenie rzutowe	2	2					
	2) Fizyka przemysłowa:							
	a) mechanika ciał stałych, płynnych i lotnych; mechanika stosowana; wiadomości z wytrzymałości materjałów; maszyny proste i części maszyn: pędnie, pompy, dmuchawy, rurociągi .			2	2	1	1	3
	b) nauka o cieple i jej zastosowanie; kotły parowe, silniki parowe i spalinowe, wiadomości z ogrzewnictwa . . .							
	3. Materjałoznawstwo ogólne łącznie z wiadomościami o własnościach ogólnych ciał (wstępne wiadomości z fizyki) i wiadomości z chemji, materjałoznawstwo specjalne			1	1			1
	4. Technologja (wiedza zawodowa):							
	a) elektrotechnika prądów silnych					2	1	
	b) instalacje (kalkulacja specjalna)					1	2	4
	c) pracownie*)					1	1	
	d) elekrotechnika prądów słabych*)					1	1	
	Razem .	3	3	4	5	6	7	14
A. i B.	Razem	8	8	8	8	8	8	24

*) W szkołach, w których brak pracowni odpadają ćwiczenia laboratoryjne, w szkołach z pracowniami odpadają wykłady elektrotechniki prądów słabych.

Podział IX — szkoły i oddziały dla uczniów zawodu malarskiego i pokrewnych.

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I		Klasa II		Klasa III		Razem
		Półrocz						
		1	2	1	2	1	2	
A.	Według podziału I.	5	5	4	3	2	1	10
B.	1. Rysunki i kreślenie:							
	a) rysunek odręczny . . .	1	2	2	2	2		10½
	b) rysunek geometryczny łącznie z geometrją	2	1	1	1			
	c) rysunek perspektywiczny .				1			
	d) malowanie					2	4	
	2. Materjałoznawstwo łącznie z chemją			1	1			1
	3. Technologja zawodowa:							
	a) wiadomości zawodowe . .							
	b) nauka o stylach					2	3	2½
	c) organizacja zawodu malarskiego							
	d) kalkulacja malarska . . .							
	Razem . .	3	3	4	5	6	7	14
A. i B.	Razem	8	8	8	8	8	8	24

Podział X — szkoły i oddziały dla uczniów i pracowników w pralniach chemicznych i apreturach.

Grupa	Przedmioty nauki	I/1	I/2	II/1	II/2	III/1	III/2	Razem
.	Według podziału I.	5	5	4	3	2	1	10
B.	1. Wiadomości zasadnicze z fizyki i chemji w zastosowaniu do potrzeb zawodowych tej kategorji pracowników	3	2	2	2	2	2	6½
	2. Materjałoznawstwo:							
	a) włókna							
	b) tkanin		1	2	3	4	5	7½
	c) skóry i futer							
	3. Technologja chemiczna . . .							
	4. Maszynoznawstwo							
	Razem . .	3	3	4	5	6	7	14
A. i B.	Razem	8	8	8	8	8	8	24

Podział XI — szkoły i oddziały dla uczniów i pracowników zawodu tkackiego.

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I, Półrocze 1	Klasa I, Półrocze 2	Klasa II, Półrocze 1	Klasa II, Półrocze 2	Klasa III, Półrocze 1	Klasa III, Półrocze 2	Razem
A.	Według podziału I.	5	5	4	3	2	1	10
B.	1. Rysunki i kreślenie:							
	a) rysunek odręczny . . .	2	2	1				4
	b) rysunek geometryczny łącznie z geometrją	1						
	c) rysunek techniczny . . .		1	1				
	2. Materjałoznawstwo zawodowe .			1				½
	3. Technologja zawodowa:							
	a) technologja przędzalnictwa .				1			
	b) technologja tkactwa ręcznego .			1	1			4
	c) technologja tkactwa mechanicznego				1	3		
	d) technologja wykończalnictwa .						1	
	4. Maszynoznawstwo						1	½
	5. Sploty				2	1	1	2
	6. Dekompozycja					2	4	3
	Razem . .	3	3	4	5	6	7	14
A i B.	Razem	8	8	8	8	8	8	24

Podział XII — szkoły i oddziały dla uczniów zawodu farbiarskiego.

Grupa	Przedmioty nauki	I 1	I 2	II 1	II 2	III 1	III 2	Razem
.	Według podziału I.	5	5	4	3	2	1	10
B.	1. Fizyka przemysłowa . . .	2	2	1				2½
	2. Materjałoznawstwo ogólne i materjałoznawstwo specjalne . .	1	1	1				1½
	3. Wiadomości zawodowe:							
	a) wiadomości z chemji . . .							
	b) technologja chemiczna . .			2	5	5	5	8½
	c) barwniki							
	d) technologja farbiarstwa . .							
	4. Pracownia farbiarska . . .					1	2	1½
	Razem . .	3	3	4	5	6	7	14
A i B.	Razem	8	8	8	8	8	8	24

Podział XIII — szkoły i oddziały dla uczniów zawodu krawieckiego.

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I		Klasa II		Klasa III		Razem
		Półrocze 1	2	1	2	1	2	
A.	Według podziału II.	6	5	5	4	3	1	12
B.	1. Rysunki i kreślenie:							
	a) rysunek odręczny . . .	1	1					
	b) kreślenie geometryczne łącznie z nauką geometrji . . .	1	2					6
	c) rysunek zawodowy . .			1	2	2	2	
	2. Fizyka przemysłowa . . .			2	1			1 1/2
	3. Materjałoznawstwo łącznie z chemją: a) materjałoznawstwo ogólne, b) technologja włókna i materjałoznawstwo specjalne . . .				1	1	1	1 1/2
	4. Technologja zawodowa: a) teorja krawiectwa . . . b) nauka o ściegach . . . c) organizacja warsztatu krawieckiego . . . . d) organizacja handlowa przedsiębiorstwa . . . . . e) kalkulacja krawiecka . . .					2	4	3
	Razem . .	2	3	3	4	5	7	12
A. i B.	Razem	8	8	8	8	8	8	24

Podział XIV — szkoły i oddziały dla uczniów zawodu szewskiego.

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I		Klasa II		Klasa III		Razem
		Półrocze 1	2	1	2	1	2	
A.	Według podziału II.	6	5	5	4	3	1	12
B.	1. Rysunki i kreślenie:							
	a) rysunek odręczny	1	1					
	b) kreślenie geometryczne z nauką geometrji	1	2					
	c) rysunek zawodowy . . .			1	2	2	2	
	2. Fizyka przemysłowa . . .			2	1			1 1/2
	3. Materjałoznawstwo ogólne łącznie z chemją, technologja skóry i materjałoznawstwo specjalne . .				1	1	1	
	4. Technologja: a) teorja szewstwa. Wiadomości zawodowe . . . . . . b) wytwarzanie mechanicznego obuwia . . . . c) organizacja warsztatu szewskiego . . . . d) organizacja handlowa przedsiębiorstwa . . . . e) kalkulacja zawodowa . . .					2	4	3
	Razem . .	2	3	3	4	5	7	12
A. i B.	Razem	8	8	8	8	8	8	24

Podział XV. — szkoły i oddziały dla uczniów zawodu piekarskiego i cukierniczego.

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I		Klasa II		Klasa III		Razem
		Półrocze 1	2	1	2	1	2	
A.	Według grupy II.	6	5	5	4	3	1	12
B.	1. Rysunki i kreślenie:							
	a) rysunek odręczny	2	2					$4^1/_2$
	b) rysunek geometryczny i geometrja oraz rysunek ozdobny		1	1	1			
	c) pismo ozdobne					1	1	
	2. Fizyka przemysłowa . . .			1	2			$1^1/_2$
	3. Materjałoznawstwo ogólne łącznie z chemją i towaroznawstwem specjalnem			1	1	1	2	$2^1/_2$
	4. Technologja zawodowa:							
	a) Wiadomości zawodowe z zakresu piekarstwa i cukiernictwa					3	4	$3^1/_2$
	b) organizacja pracowni piekarsko-cukierniczej							
	c) organizacja handlowa przedsiębiorstwa							
	d) kalkulacia zawodowa . .							
	Razem . .	2	3	3	4	5	7	12
A i A.	Razem	8	8	8	8	8	8	24

Podział XVI — szkoły i oddziały dla uczniów zawodu rzeźnickiego i masarskiego.

Grupa	Przedmioty nauki	I/1	I/2	II/1	II/2	III/1	III/2	Razem
A.	Według podziału III	5	5	6	6	3	2	$13^1/_2$
B.	1 Fizyka przemysłowa		1	1	1			$1^1/_2$
	2. Materjałoznawstwo ogólne łącznie z chemją	1	1					1
	3. Technologja zawodowa: . .							
	a) rzeźnictwo							
	b) masarstwo							
	c) organizacja pracowni rzeźnicko-masarskiej	2	1	1	1	3	3	$5^1/_2$
	d) organizacja handlowa przedsiębiorstwa rzeźnicko-masarskiego							
	e) kalkulacja zawodowa . . .							
	4. Weterynaria					2	5	$12^1/_2$
	Razem . .	3	3	2	2	5	6	$10^1/_2$
A. i B.	Razem	8	8	8	8	8	8	24

Podział XVII — szkoły i oddziały dla uczniów zawodu gospodnio-szynkarskiego.

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I, Półrocze 1	Klasa I, Półrocze 2	Klasa II, Półrocze 1	Klasa II, Półrocze 2	Klasa III, Półrocze 1	Klasa III, Półrocze 2	Razem
A.	Według podziału III	5	5	6	6	3	2	13½
B.	1. Kreślenie i rysunki:							
	a) rysunek odręczny i ozdobny	2	2					3
	b) pismo ozdobne	1	1					
	2. Fizyka przemysłowa . . .			1				½
	3. Materjałoznawstwo i towaroznawstwo			1	2	2	2	3½
	4. Wiadomości zawodowe . . .							
	Nauka usługiwania					3	4	3½
	Organizacja przemysłu gospodnio-szynkarskiego							
	Kalkulacja zawodowa . . .							
	Razem . .	3	3	2	2	5	6	10½
A. i B.	Razem	8	8	8	8	8	8	24

Podział XVIII — szkoły i oddziały dla fryzjerów i perukarzy.

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I, Półrocze 1	Klasa I, Półrocze 2	Klasa II, Półrocze 1	Klasa II, Półrocze 2	Klasa III, Półrocze 1	Klasa III, Półrocze 2	Razem
A.	Według podziału III	5	5	6	6	3	2	13½
B.	1. Kreślenie i rysunki:							
	a) rysunek odręczny i szkicowanie	2	2					3
	2. rysunek geometryczny . .	1	1					
	2. Materjałoznawstwo łącznie z chemją			2	2	1		2½
	3. Technologja zawodowa . . .					4	4	4
	4. Higiena					2	2	2
	Razem . .	3	3	2	2	5	6	10½
A. i B.	Razem	8	8	8	8	8	8	24

Podział XIX — szkoły i oddziały dla uczniów przemysłu budowlanego (murarzy, cieślów, kamieniarzy).

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I	Klasa II	Klasa III	Razem
A.	Religja	1	1	1	8
	2. Język polski łącznie z nauką korespondencji handl.-rzemieślniczej	3	2	1	6
	3. Nauka o Polsce:				
	a) Krajoznawstwo łącznie z nauką geografji gospod. Polski .	1			3
	b) nauka o obywatelstwie, wiadomości o ustroju Polski, wiadomości z prawoznawstwa, podstawy nauki o wychowaniu społecznem			2	
	4. Rachunki: zakończenie arytmetyki, rachunek przemysłowy, podstawowe początkowe wiadomości z algebry, podstawy rachunkowości rzemieśln., zasady kalkulacji	4	4		8
	Razem . .	9	7	4	20
B.	1. Rysunki i kreślenie:				
	a) rysunek odręczny i szkicowanie	3	1		17
	b) kreślenie geometryczne łącznie z geometrją i kreśleniem rzutowem	4	1		
	c) kreślenie i rysunek zawodowy łącznie z nauką o konstrukcjach i z wiadomościami o stylach i formach artystycznych		3	5	
	2. Fizyka przemysłowa: wiadomości z mechaniki ogólnej i stosowanej, wiadomości z wytrzymałości materjałów, nauka o cieple i jej zastosowanie; wiadomości z elektrotechniki		2	1	3
	3. Materjałoznawstwo:				
	a) materjałoznawstwo ogólne łącz. z wiadomościami z chemji .		1		2
	b) materjałoznawstwo specjalne .		1		
	4. Technologja zawodowa: a) zasady budownictwa . . . b) organizacja pracy . . . . c) organizacja handlowa przedsiębiorstwa . . . . . d) higjena zawodowa . . .			6	6
	Razem . .	7	9	12	28
A. i B.	Razem	16	16	16	48

Podział XX — szkoły i oddziały dla dziewcząt pracujących w zawodach krawieckim i bieliźniarskim.

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I		Klasa II		Klasa III		Razem
		Półrocze 1	2	1	2	1	2	
A.	1. Religja	1		1		1		$1^1/_2$
	2. Język polski	2	2	1	1	1	1	4
	3. Nauka o obywatelstwie . . .					1	1	1
	4. Geografja gospodarcza Polski .			1	2			$1^1/_2$
	5. Rachunki	5	2	1	1	1	1	4
	Razem . .	5	4	4	4	4	3	12
B.	1. Gospodarstwo domowe: chemja życia codziennego, higjena, zajęcia praktyczne	2	2					2
	2. Rysunek odręczny i kreślenie geometryczne	1	1	2	2	1	1	4
	3. Nauka o zawodzie: towaroznawstwo, rysunek zawodowy, teorja szycia i ćwiczenia praktyczne .		1	2	2	3	4	6
	Razem . .	3	4	4	4	4	5	12
	Razem	8	8	8	8	8	8	24

WSKAZÓWKI

co do organizacji i planów naukowych dokształcających szkół zawodowych dla dziewcząt, pracujących w zawodzie krawieckim i bieliźniarskim.

Szkoła dokształcająca, przeznaczona dla dziewcząt w wieku od lat 14 do 18, pracujących zawodowo, ma na celu podniesienie ich wiedzy zawodowej na wyższy poziom przez danie jej podstaw teoretycznych i pogłębienie naukowe.

Jednocześnie szkoła ta wypełnić powinna lukę w wychowaniu dziewcząt, przygotowując je do ich drugiego naturalnego zawodu kierowniczek ognisk rodzinnych.

Szkoła dokształcająca nie jest ani dalszym ciągiem, ani nadbudową szkoły powszechnej. Mając zadania specjalne, musi być do nich dostosowana.

Ośrodkiem pracy w szkole dokształcającej powinien być zawód uczennicy i związane z tym zawodem zagadnienia natury ekonomicznej, prawnej i społecznej.

Ze względu na ograniczoną ilość czasu, trzeba bardzo starannie i rozważnie wybierać materjał naukowy. Nie można po-

wtarzać programu szkoły powszechnej, nawet wtedy, gdy okazuje się, że wiadomości, nabyte tam, nie zostały w umyśle uczennicy dostatecznie ugruntowane. Natomiast dostrzeżone braki ogólnego wykształcenia wyrównywać trzeba przy każdej sposobności, nawet wówczas, gdy nauczanie ma charakter ściśle zawodowy.

Ponieważ w szkole dokształcającej wiadomości z różnych gałęzi wiedzy musi uczennica przyswoić sobie w bardzo krótkim czasie, należy ograniczyć się do rzeczy najniezbędniejszych. Poszczególne przedmioty nauczania winny pozostawać ze sobą w ścisłej łączności. Dla osiągnięcia tego celu personel nauczycielski winien być nieliczny i stale prorozumiewać się ze sobą. W związku z tem, a także dla utrzymania pewnej ciągłości wpływów wychowaczych, pożądanem jest, żeby ci sami nauczyciele prowadzili uczennice przez wszystkie lata, poświęcone dokształcaniu.

Metoda nauczania winna być dostosowana do wieku uczennic. Trzeba je przyzwyczaić do wspólnej pracy i inicjatywy osobistej.

Mając na uwadze, że szkoła dokształcająca będzie, w większej części wypadków, ostatnim etapem wykształcenia młodzieży pracującej, trzeba rozbudzić w niej zamiłowanie do samokształcenia, nauczyć korzystania z bibliotek publicznych i czytelni.

W tym celu każda szkoła dokształcająca musi mieć dobrze zaopatrzoną i starannie dobraną bibljotekę. Przy doborze książek uwzględnić należy rzeczy zajmujące, mogące zainteresować dziewczęta, znużone całodzienną pracą i nieprzyzwyczajone do wysiłku umysłowego. Ze względu na to, że program szkoły, z powodu braku czasu, nie obejmie nauki historji Polski, książki treści historycznej zajmować powinny poważne miejsce w bibliotece szkolnej. Z beletrystyki uwzględnić należy tylko rzeczy, mające dużą wartość artystyczną. Dostarczanie uczennicom lektury wartościowej odzwyczai je od pogoni za sensacyjną lekturą brukową. Nie należy jednak dawać uczennicom do rąk wyłącznie utworów literatury pięknej. Trzeba je zachęcać do korzystania z popularnej literatury naukowej, zwłaszcza zaś wzbudzić chęć doskonalenia się zawodowo przy pomocy odpowiednich książek i czasopism.

Ważnym środkiem pomocniczym w szkole dokształcającej są wycieczki. Trzeba je tak zorganizować, żeby każda z nich była rozrywką, a jednocześnie dała się wykorzystać dla celów naukowych. Uczennice powinny zwiedzać muzea przemysłowe i etnograficzne, wzorowe warsztaty pracy i instytucje społeczne.

Religja.

Według wskazówek władzy kościelnej.

Język Polski.

Celem nauczania języka polskiego w szkole dokształcającej jest:

1) nabycie przez uczennice umiejętności poprawnego wyraża-

nia się ustnie i pisemnie zarówno w sprawach życia codziennego, jak i w sprawach zawodowych,

2) wykształcenie smaku, pogłębienie poglądów, rozwinięcie uczuć narodowych i humanitarnych na pięknych wzorach literatury ojczystej.

Do osiągnięcia powyższego celu prowadzą następujące drogi:
a) ćwiczenia ustne,
b) ćwiczenia pisemne,
c) czytanie i rozbiór utworów literatury pięknej.

Ćwiczenia językowe ustne nie stanowią odrębnej jednostki metodycznej, lecz są ściśle związane ze wszystkiemi ćwiczeniami i pracami.

Najpospolitszem ćwiczeniem, zmierzającem do poprawnego wyrażania się, jest opowiadanie i omawianie treści przeczytanego utworu, poza tem, wygłaszanie z pamięci urywków prozy i poezji. Te ostatnie, ze względu na brak czasu, muszą być sprowadzone do minimum. Natomiast należy położyć nacisk na wypowiadanie samodzielnych wypracowań na zadany temat.

Gramatyka nie powinna wchodzić w program szkoły zawodowej dokształcającej. Powtórzenie pewnych wiadomości z gramatyki winno być ujęte w formę nie systematycznych wykładów, lecz okolicznościowych uwag przy ćwiczeniach ustnych lub pisemnych.

Ćwiczenia pisemne należy zadawać uczennicom często. Powinny więc być krótkie. Należy wdrażać uczennice do wyrażania się jasno, ściśle i zwięźle.

Od czasu do czasu powinno się, przed napisaniem, opracować temat szczegółowo w klasie, w celu ułożenia planu.

Konieczne jest staranne poprawianie ćwiczeń, ze współudziałem nietylko uczennicy zainteresowanej, lecz całej klasy. Ćwiczenia, napisane źle przez większość klasy, należy opracować powtórnie pod postacią ustnego referatu.

Co do tematów ćwiczeń pisemnych, rozróżnić ich należy kilka grup:

a) listy w różnych okolicznościach życia codziennego i zawodowego (np. zawiadomienie o przyjeździe; wynajęcie mieszkania; wezwanie lekarza; prośba o uregulowanie rachunku; zamówienia; depesze; ogłoszenia; podania do władz);

b) tematy dotyczące różnych zagadnień życia społecznego i zawodowego (tajemnica zawodowa; odpoczynek po pracy; warunki osiągnięcia powodzenia w obranym zawodzie; urządzenie pracowni; czy praca zawodowa jest służbą dla ojczyzny);

c) tematy z dziedziny życia gospodarczego kraju (wpływ oświaty na dobrobyt i dobrobytu na oświatę; skarby kopalne ziem polskich; znaczenie Wisły dla handlu polskiego; o współdzielczości);

d) tematy oderwane.

Pierwsza grupa tematów należy do najłatwiejszych; winna być przerobiona systematycznie i konsekwentnie, tak, aby szereg ćwiczeń objął pewną całość potrzeb rodziny i pracowni. Należy zaznajomić uczennice z zewnętrzną formą listu i formalnościami pocztowemi. Listy powinny być pisane nie w zeszytach, lecz na papierze listowym lub pocztówkach, koperty adresowane.

Tematy z dziedziny życia gospodarczego winno się przerabiać w porozumieniu z nauczycielem geografji gospodarczej i nauki obywatelskiej.

Na ćwiczenia ortograficzne niema w szkole dokształcającej czasu; ze względu jednak na fakt, że ukończenie szkoły powszechnej nie zawsze zabezpiecza od błędów pisowni, korzystać trzeba z każdej sposobności, nadarzającej się przy ćwiczeniach ustnych i pisemnych, by zwracając uwagę uczennic na popełnione omyłki, przyzwyczaić je do poprawnego pisania. Uzyskać też należy współpracę pod tym względem całego grona nauczycielskiego.

Czytanie i rozbiór utworów.

Czytanie i rozbiór utworów stanowią najpotężniejszy środek podniesienia kulturalnego uczennic i oddziaływania wychowawczego w szkole.

Piękno estetyczne i etyczne, bijące z arcydzieł naszej literatury, zapada w serca młodzieży głębiej, niż najwymowniejsze napomnienia i morały wychowawców.

Doboru utworów należy dokonywać starannie, podając uczennicom tylko rzeczy wysokiej wartości artystycznej i ideowej, zdolne poruszyć odpowiednie struny uczuciowe.

Jakkolwiek w szkole zawodowej dokształcającej trudno obejść się bez t. zw. „czytanki", jednakże w ciągu roku przeczytać należy z uczennicami w całości co najmniej 2 utwory z zakresu wielkiej literatury naszej, opatrując je odpowiedniemi komentarzami. Wiadomości o autorze, podane w formie zwięzłej i krótkiej, uzupełniają omawiane dzieło.

Nauka obywatelstwa.

Celem nauki obywatelstwa jest:

1) rozbudzenie uczuć społecznych i obywatelskich, poczucia odpowiedzialności za wszystko, co się dzieje w Ojczyźnie, oraz uświadomienie, jaką wartość dla narodu ma własne Państwo;

2) wskazanie obowiązków i zadań, jakie wkłada na kobietę przyznanie jej równouprawnienia politycznego; zapoznanie jej z dobroczynną rolą, jaką mogłaby odegrać w życiu publicznem, wnosząc weń wyższe wartości etyczne; ukazanie odpowiednich dla niej pól działalności: w rodzinie, w instytucjach opieki społecznej, w gminie, w ruchu spółdzielczym i t. d.

3) ugruntowanie zasad etyki zawodowej;

4) udzielenie ważniejszych wiadomości z dziedziny nauk społecznych i politycznych.

Uwagi metodyczne. Celem wypełnienia wskazanych powyżej zadań należy czerpać materjał zarówno z życia, jak z książek.

Służyć tu więc mogą: uważna i wnikliwa obserwacja otaczającego nas świata i życia; czytanie dzienników, atlasów, tablic statystycznych, życiorysów wielkich obywateli i pracowników społecznych. Sprawozdania z przeczytanych książek. Samodzielne opracowywanie przez uczennice poszczególnych zagadnień. Pogadanki o sprawach bieżących, o dodatnich i ujemnych objawach współczesnego życia, o wartości obywatelskiej i społecznej pewnych czynów i faktów. Zwracanie uwagi uczennic na często zachodzącą rozbieżność między praktyką życia, a powszechnie uznanemi zasadami etyki i religji, oraz ukazanie konieczności i obowiązku uzgadniania wzniosłych ideałów z postępowaniem codziennem. Zwiedzanie różnych warsztatów pracy tak fizycznej, jak duchowej, i zwracanie uwagi na zjawiska, dotychczas pomijane obojętnie.

Materiał naukowy.

1) Społeczeństwo. Człowiek, jako istota społeczna. Solidarność społeczna. Różne procesy społeczne, jako objawy właściwości psychicznych człowieka. Formy życia społecznego. Instytucje społeczne. Choroby społeczne. Obowiązki społeczne. Ideały społeczne. Rodzina, jako jednostka społeczna. Stanowisko i obowiązki kobiety w rodzinie. Naród i świadomość narodowa. Związki międzynarodowe. Liga Narodów.

2) Państwo. Powstanie i historja państwa. Państwo polskie w przeszłości dziejowej. Współczesne Państwo Polskie. Konstytucja marcowa ze szczególnem uwzględnieniem obowiązków obywatelskich.

Geografija gospodarcza Polski.

Położenie Polski. Granice lądowe. Sąsiedzi Państwa Polskiego. Granice morskie. Znaczenie wybrzeża morskiego dla Polski. Gdańsk, Tczew i Gdynia. Obszar Rzeczypospolitej Polskiej. Podział administracyjny.

Ludność. Skład ludności pod względem narodowościowym i wyznaniowym. Mniejszości narodowe.

Drogi wodne. Rzeki polskie, kanały.

Drogi lądowe. Koleje. Najważniejsze połączenia kolejowe. Szosy i drogi zwykłe.

Rolnictwo. Gleba. Zboża różnych sfer klimatycznych. Zboża i okopowizny w Polsce.

Ogrodnictwo.

Hodowla bydła.

Przemysł rolny w Polsce,

Lasy. Gospodarka leśna w Polsce. Wywóz drzewa zagranicę. Przemysł drzewny.

Bogactwa kopalne. Węgiel. Kopalnie węgla. Śląsk i Zagłębie. Torf. Nafta. Sól jadalna i przemysłowa. Ruda żelazna. Cynk i ołów.

Przemysł włókienniczy. Jego rodzaje i ośrodki u nas.

Rzemiosło. Jego znaczenie w gospodarce współczesnej. Cechy. Związki zawodowe.

Handel. Położenie tranzytowe Polski. Handel wewnętrzny i zagraniczny. Co się wywozi i co przywozi do Polski. Stosunek wywozu do przywozu. Rynki zbytu.

Arytmetyka i rachunkowość.

Przez naukę rachunków powinny uczennice:

a) nabyć wprawy w szybkiem orjentowaniu się w cechach ilościowych zjawisk i w prawidłowem wykonywaniu tych rachunków i obliczeń, które się nastręczają w ich pracy zawodowej;

b) zaznajomić się z zasadami i przepisami, według których prowadzić należy niewielkie przedsiębiorstwa przemysłowe.

Nauczanie rachunków odbywać się musi w ramach życia gospodarczego i zawodowego uczennic.

Największy nacisk położyć należy na kalkulację.

Wszystko to, co nie posiada wartości praktycznej, musi być ze względu na małą ilość czasu, usunięte z programu.

Tematy do zadań brane być muszą z życia, a dane (ceny, odległości i t. d.) odpowiadać rzeczywistości.

Wszystkie sposoby, prowadzące do ułatwienia działań, wprowadzić należy już w I-ym roku nauki.

Materjał naukowy:

Powtrórzenie działań na liczbach całkowitych i ułamkach.

Rozwiązanie zadań na tematy z życia (obliczanie podatków, wkładów do Kasy Chorych i t. p.).

Rachunek pamięciowy. Sposoby, ułatwiające rachunek pamięciowy. Rachunek przybliżony. Pojęcie procentu. Obliczanie w procentach zysków i strat. Miary metryczne długości i wagi. Ćwiczenia na obliczanie powierzchni.

Wiadomości o wekslach. Dyskontowanie weksli. Zastosowanie rachunku procentowego i wekslowego do rozwiązywania przykładów, zaczerpniętych ze stosunków przemysłowych.

Rachunki domowe. Inwentarz. Preliminarz. Książka rozchodów. Dziennik. Zestawienie rachunków.

Urządzenie i prowadzenie najważniejszych dla przemysłu ksiąg. Książkowanie obrotów małego przedsiębiorstwa w okresie jedno lub dwumiesięcznym. Zamknięcie ksiąg i spisanie inwentarza. Wyjaśnienie pojęć: tara, netto, brutto i prowizja.

Samodzielne prowadzenie rachunków pracowni. Obliczanie kosztów produkcji własnej. Wypośrodkowanie ceny sprzedaży wyrobów przy osięgnięciu pewnego zysku i uwzględnieniu terminu płatności. Papiery wartościowe. Lokaty w bankach, wzajemnych kredytach. Lokaty terminowe na rachunek bieżący, na rachunek otwarty.

Gospodarstwo domowe i higjena.

Higjena i nauka gospodarstwa domowego powinny przygotować uczennicę do umiejętnej organizacji życia domowego i obrony ogniska rodzinnego przed chorobą.

Program kursu obejmuje:

Fizyczne własności ciał, ze szczególnem uwzględnieniem mechaniki; nauka o cieple i elektryczności; podstawowe wiadomości z chemji: mieszanina i związek chemiczny; kwasy, zasady i sole; najważniejsze pierwiastki i związki organiczne, wchodzące w skład produktów spożywczych; procesy, zachodzące przy gotowaniu, smażeniu i pieczeniu; elementarne wiadomości o bakterjach. Fermentacja i produkty fermentacji; znaczenie fermentacji w gospodarstwie domowem.

Odżywianie. Skład chemiczny pokarmów. Ugrupowanie pokarmów, według stopnia ich pożywności. Witaminy. Ilość pokarmu potrzebna na dobę dla człowieka dorosłego i dziecka. Woda i jej znaczenie dla organizmu ludzkiego. Cechy wody dobrej do picia. Higjena przygotowywania pokarmów. Gotowanie, pieczenie, smażenie i duszenie. Mięso. Ciasta. Używki. Mleko. Jaja. Jarzyny. Sałaty i owoce. Konserwy. Układanie racjonalnego jadłospisu.

Mieszkanie. Wybór dzielnicy. Usłonecznienie. Rozkład mieszkania. Urządzenie. Oświetlenie i ogrzewanie. Sprzątanie i przewietrzanie. Rośliny pokojowe.

Ubranie. Ciepło organiczne. Czynniki utraty ciepła i warunki jego zachowania. Normalna temperatura ciała. Ogólne zasady czystości ciała. Materjały na ubrania i ich własności fizyczne. Racjonalne ubranie. Czyszczenie, pranie i wietrzenie ubrania. Zabezpieczenie od moli. Pościel.

Higjena zawodowa. Urządzenie higjeniczne pracowni krawieckiej. Choroby związane z zawodem krawcowej i środki zapobiegające.

Gimnastyka, sport i wycieczki.

Choroby zakaźne. Najbardziej rozpowszechnione choroby zakaźne i ich rozpoznawanie. Epidemje. Środki dezynfekcyjne. Szczepienia ochronne. Pomoc w nagłych wypadkach.

Higjena wieku niemowlęcego. Pierwsze zabiegi higjeniczne około noworodka. Karmienie naturalne i sztuczne. Higjena matki karmiącej. Rozwój fizyczny niemowlęcia. Pierwsze zabiegi w fazie choroby.

Zajęcia praktyczne. Przyrządzanie posiłków tanich,

a pożywnych. Zużytkowanie resztek pokarmów. Urządzenie dogotowywacza i jego zastosowanie. Pranie i prasownie. Wywabianie plam. Czyszczenie metali i szkła. Sprzątanie.

Uwagi.

Nauczanie gospodarstwa domowego łącznie z higjeną musi być związane ściśle z zajęciami praktycznemi.

Pierwsze 4 lekcje należy poświęcić powtórzeniu niezbędnych do teorji gospodarstwa wiadomości z chemji i fizyki.

W tym celu trzeba przerobić z uczennicami szereg ćwiczeń.

Następnie każdą dwugodzinną lekcję należy tak rozłożyć, żeby ½ godziny zajęła teorja gospodarstwa i higjena, a 1½ godziny zajęcia praktyczne w kuchni. Dwie lekcje poświęcić trzeba na cerowanie i łatanie, a 4 ostatnie w roku na pranie i prasowanie.

Przy zajęciach w kuchni i pralni trzeba przyzwyczaić dziewczęta do radzenia sobie bez wielu naczyń i maszyn; jednakże szkoła powina posiadać to wszystko, co pracę domową ułatwia i zaznajamiać uczennice z najnowszemi zdobyczami techniki w zakresie gospodarstwa domowego.

Przy nauczaniu gotowania zwrócić należy specjalną uwagę na następujące punkty:

a) ułożenie racjonalnego jadłospisu, z uwzględnieniem potrzeb organizmu i możliwości budżetowych,

b) umiejętną kalkulację z uwzględnieniem kosztów opału,

c) na zużytkowanie odpadków i resztek potraw, pozostających z poprzedniego dnia,

d) na czystość, zarówno osobistą, przyrządzającej posiłek, jak i czystość naczyń i kuchni, w której się gotuje,

e) na staranne nakrycie stołu i podanie potraw,

f) na umiejętną organizację pracy i taki rozkład zajęć, żeby przy jak najmniejszej ilości czasu, osiągnąć jak największą sprawność.

Pierwsze lekcje zwłaszcza poświęcić trzeba wdrożeniu uczennic do porządku i systematyczności w pracy.

Ze względu na to, że w szkole dokształcającej ma się do czynienia z dziewczętami, pracującemi poza domem, należy im dać wskazówki, jak w tych trudnych okolicznościach prowadzić gospodarstwo.

Trzeba je nauczyć urządzenia najprostszemi środkami dogotowywacza i korzystania z niego.

Przy nauczaniu cerowania i naprawiania odzieży, żądać trzeba, żeby uczennice przynosiły do szkoły swoje zniszczone ubrania. Nie należy uczyć na kawałkach materjału ze sztucznie wyciętemi dziurami. To samo odnosi się do czyszczenia i wywabiania plam. Trzeba przekonać dziewczęta, że podartą i zniszczoną odzież można doprowadzić do stanu używalności.

Trzeba również zachęcić dziewczęta, by przynosiły do prania własną bieliznę, swetry lub szale wełniane.

Do zadań praktycznych z higjeny należy badanie pulsu, mierzenie temperatury, kładzenie kompresów i kuchnia dietyczna.

Rysunek.

Nauczanie rysunku w szkole zawodowej dokształcającej dla dziewcząt, pracujących w zawodzie krawieckim lub bieliźniarskim, powinno uczennicy dać możność posługiwania się rysunkiem w pracy zawodowej.

W wyższem jeszcze stopniu, niż inne przedmioty, musi być rysunek przystosowany do potrzeb zawodu, a ze względu na brak czasu, program nauki rysunku nie może obejmować nic ponadto, co jest niezbędne.

Z tego powodu pomija się w programie rysunek z natury. Natomiast duży nacisk położyć należy na rysunek odręczny w dużych rozmiarach, a to w celu wyćwiczenia ręki i przygotowania do śmiałego operowania nożyczkami na tkaninie.

Szkicowanie z pamięci szczegółów ubioru ma na celu rozwinięcie spostrzegawczości i pamięci w tym kierunku.

Uczennice, pracujące w zawodzie krawieckim, powinny umieć zanotowywać w pamięci jakiś interesujący model, zauważony na ulicy lub na wystawie.

W miarę postępu w rysunku i nauce zawodowej, uczennice zaczynają komponować, początkowo szczegóły, a następnie całe toalety damskie. Rysunki te powinny być wykonywane szkicowo. Rysunek zdobniczy powinien dać uczennicom takie przygotowanie, żeby przy zdobieniu bielizny lub sukni nie popsuły ornamentu, który wykonać mają, a również aby umiały zrobić odpowiedni wybór, dobrać harmonijne barwy, a nawet w braku dobrych wzorów, skomponować jakiś prosty szlak lub narożnik.

Rysunek geometryczny ma na celu przygotowanie uczennic do nauki kroju, a więc do posługiwania się linją i cyrklem. Łączenie rysunków z rozwiązywaniem zadań geometrycznych jest w danym wypadku nie potrzebne.

Rok I.

R y s u n e k o d r ę c z n y na tablicy i dużych arkuszach papieru w celu wprawienia ręki do kreślenia linji prostych i krzywych.

Linje proste: pozioma, pionowa. Linje faliste, łuki, elipsy, wężownice. Linje równoległe.

Rysowanie z pamięci szczegółów stroju damskiego (kołnierz, rękaw).

R y s u n e k g e o m e t r y c z n y. Zaznajomienie się z użyciem linji, przykładnicy, trójkąta i cyrkla. Wykreślanie konstrukcyjne linji prostopadłej i kąta. Dzielenie odcinków, wykreślanie figur płaskich.

R y s u n e k z d o b n i c z y. Elementarne zasady budowy ornamentu. Kompozycja ornamentu w zakresie technik, używanych przy białym hafcie.

Rok II.

Rysunek odręczny. Ćwiczenia w celu wprawienia ręki, jak w roku I-ym. Rysowanie sukien z pamięci.

Rysunek geometryczny. Kreślenie ornamentów geometrycznych, w zastosowaniu do wyszywania sznureczkiem i sutaszem. Technika kopjowania.

Rysunek zdobniczy. Kompozycja ornamentu w zastosowaniu do zdobienia sukien.

Użycie akwareli.

Rok III.

Rysunek odręczny. Rysowanie z pamięci sukien damskich. Kompozycja sukien dziecinnych, bluzek i sukien damskich.

Rysunek zdobniczy. Kompozycja ornamentu na suknie damskie, sukienki dziecinne, szale i torebki.

Nauka o zawodzie.

Klasa I, II i III.

Wiadomości teoretyczne.

Budowa ciała ludzkiego. Budowa normalna i anormalna. Stosunek poszczególnych części ciała do całości. Higjena ubrania. Zastosowanie ubrania do wieku i figury. Krótka historja ubiorów. Ubiory ludowe. Rodzaje ubrań damskich, używanych obecnie.

Materjały używane na ubranie. Ich pochodzenie. Włókna zwierzęce, roślinne i mineralne. Przędzenie. Tkanie. Tkaniny wełniane, bawełniane, lniane i jedwabne. Barwienie tkanin. Rozpoznawanie gatunku tkaniny. Materjały dodatkowe, używane w bieliźniarstwie i krawiecczyźnie: guziki, haftki, zatrzaski.

Futra. Koronki.

Narzędzia, używane w krawiecczyźnie: nożyczki, igły, żelazka.

Maszyny do szycia rozmaitych systemów. Obchodzenie się z niemi, utrzymanie w porządku i małe reperacje. Maszyny ręczne, nożne i elektryczne. Maszyny do haftu i mereżek.

Urządzenie małego warsztatu krawieckiego.

Urządzenie dużego warsztatu. Podział pracy w dużym warsztacie.

Zajęcia praktyczne w zakresie przerabianego materjału teoretycznego.

Krój i rysunek zawodowy. Zdejmowanie miary z manekinu, figury i bielizny gotowej. Linje pomocnicze. Linje zasadnicze. Rysunek i krój: bielizny dla niemowlęcia, bielizny damskiej i męskiej.

Rysunek w naturalnej wielkości i krój halki, spódnicy, sukienki dziecinnej, bluzki angielskiej i kimonowej, płaszczyka dziecinnego, żakietu i płaszcza damskiego.

Powtórzenie rysunków w skali.

Szycie. Zasadnicze ściegi i szwy ręczne. Wykończanie dziurek i rozporków przy bieliźnie. Wszywanie koronek, szycie koszuli damskiej i męskiej.

Szycie na maszynie. Plisy. Zakładki. Falbany. Przyszywanie haftek i zatrzasków, tasiemek, wieszadeł i ciężarków. Dziurki i pętelki.

Uszycie i wykończenie bluzki angielskiej i spódnicy.

Uszycie sukni damskiej i ubranka dla chłopca. Przerobienie starej sukni.

Haft. Ściegi ozdobne, używane w bieliźniarstwie. Mereżki. Dzierganie. Haft atłasowy i angielski.

Monogramy.

Ściegi ozdobne używane w krawiecczyźnie. Wyszywanie sutaszem i paciorkami.

Aplikacja. Haft kolorowy płaski.

UWAGI.

Uczennice szkoły dokształcającej nabywają wiadomości praktycznych w warsztatach pracy. Zadaniem szkoły jest oprócz dania im niezbędnych w ich fachu wiadomości teoretycznych, wdrożenie do starannego i wykwintnego wykończenia roboty i wyrobienie dobrego gustu. Wszystkie szwy i ściegi, podane w programie, należy wykonywać na wzornikach. Jednakże dwie roboty w ciągu roku powinny być skrajane i uszyte w całości przez uczennice. Da to sposobność nauczycielce omówienia z uczennicami wyboru fasonu, sposobu posługiwania się żurnalem, zastosowaniem ozdobnych ściegów. Przy tych robotach należy zwrócić baczną uwagę na przymierzanie i poprawki.

Przy nauczaniu kroju trzeba posługiwać się manekinem. Każda linja zasadnicza, którą uczennica rysuje na papierze, powinna być przeprowadzona kredą na manekinie.

Do linji pomocniczych trzeba używać ołówka odmiennej barwy.

Rysunek w naturalnej wielkości powinien poprzedzać rysunek w skali.

Wszystkie uczennice muszą wykonywać tę samą robotę. Materjał zakupuje szkoła.

L. O. P. III—2183. **124.**

OKÓLNIK

w sprawie organizacji i planów naukowych dokształcających szkół wiejskich.

Do

Kierownictw wszystkich dokształcających szkół wiejskich w Górnośląskiej części Województwa Śląskiego.

Dokształcające szkoły wiejskie, które w bieżącym roku szkolnym powstały w kilkudziesięciu gminach powiatu Rybnickiego,

a które przeznaczone są dla młodzieży męskiej w wieku od 14 do 18 lat, nie uczęszczającej do żadnej szkoły publicznej, winny stać się w przyszłości szkołami powszechnemi w tem znaczeniu tego słowa, że z nauki w nich udzielanej obowiązana jest korzystać młodzież męska bez wyjątku po uczynieniu zadość obowiązkowi uczęszczania do szkół powszechnych.

Konieczność dokształcania młodzieży wypływa zarówno ze względów natury gospodarczej, jak i ze względów natury społecznej.

Jeżeli chodzi o względy gospodarcze, to zaznaczyć należy, że podniesienie wsi, życia wiejskiego, zależy w dużym stopniu, poza innemi czynnikami, od poziomu inteligencji ludności wiejskiej i od posiadania przez nią pewnego niezbędnego zasobu wiadomości teoretycznych. Zależność ta jest o wiele większa, niż się naogół przypuszcza.

Względy natury społecznej wymagają wywarcia na tych młodocianych odpowiedniego wpływu wychowawczego, ich uobywatelnienia oraz podniesienia poziomu kulturalnego i duchowego.

Te względy stawiają dokształcającą szkołę wiejską wobec dwu odrębnych zadań.

Pierwsze polega na udzieleniu uczniowi w odpowiedniem ujęciu niezbędnych wiadomości teoretycznych, jakich w przyszłem swem życiu potrzebować będzie, oraz na pogłębieniu i rozszerzeniu posiadanych przez niego wiadomości ogólnokształcących.

Drugie zadanie, wychowacze, polega na rozbudzeniu w uczniach ducha obywatelskiego i społecznego, np. drogą popierania wśród uczniów zrzeszeń wszelkiego typu zainteresowania ich spółdzielczością, organizowania w szkołach chórów i orkiestr uczniowskich, pobudzanie uczniów do systematycznego czytania oraz przez inne czynniki. Doniosłe znaczenie ma przytem wdrażanie uczniów do rygoru, sumienności, rzetelności i ładu.

Dokształcająca szkoła wiejska posiada zasadniczo trzyletni okres nauczania, podzielony na trzy klasy. W poszczególnych wypadkach mogą być ponadto otwierane za zgodą tut. Urzędu klasy przygotowawcze.

Trzyletni okres nauki jest owem minimum, w którem szkoła ma dać uczniowi pewien zasób wiedzy i rozwinąć jego umysł, podnieść jego inteligencję, wdrożyć go do świadomego ujmowania zjawisk życiowych, uzdolnić go do dalszego kształcenia się i pogłębiania swej wiedzy. Rzeczy te można osiągnąć tylko w drodze nauki szkolnej i tak zresztą krótkiej, jeżeli się zważy,

że wiejska szkoła dokształcająca jest szkołą sezonową, działającą tylko w miesiącach zimowych.

Klasy przygotowawcze w miarę podniesienia się poziomu przygotowania uczniów, wstępujących do szkoły, winny być stopniowo zwijane, są więc zjawiskiem przejściowem.

Nauka w dokształcających szkołach wiejskich winna się odbywać po 8 godzin tygodniowo przez sześć miesięcy zimowych w czasie od 1 wzgl. 15 października do 1 wzgl. 15 kwietnia.

Ta liczba godzin daje możność wyczerpania zaledwie najniezbędniejszego materjału naukowego i to w bardzo szczupłym zakresie.

Uwzględnić bowiem należy, że w szkołach tego typu zadawanie lekcyj do domu jest niemal zupełnie wykluczone, że młodzież, wstępująca do tych szkół, nie jest przygotowana w należytym stopniu, że nadto młodzież przychodzi na naukę szkolną wprost od zajęć gospodarczych czy zawodowych, a więc niejednokrotnie zmęczona, co ujemnie wpływa na tok nauki. Pozatem uczniowie tych szkół znajdują się w tym ważnym okresie, kiedy odbywające się u nich kształtowanie umysłu wymaga szczególnie troskliwej, umiejętnej, a systematycznej opieki i kierownictwa. Uznać więc trzeba, że 8 godzin nauki tygodniowo, obowiazujące w dokształcających szkołach wiejskich stanowi owo niezbędne minimum, którego ewentualne zmniejszenie pociągnęłoby za sobą, szczególnie w tutejszych warunkach, wyraźną a nieuniknioną krzywdę dla uczniów. Dlatego też winny kierownictwa starać się, by wszelkie dążenia zmierzające do zmniejszenia liczby godzin nauki tygodniowej się nie pojawiały, i wskazywać na ich bezcelowość.

Normalny program dokształcających szkół wiejskich zbudowany jest na tem założeniu, że uczniowie, wstępujący do klasy pierwszej posiadają wiadomości przepisane programem dla pierwszych czterech lat nauki szkoły powszechnej. Przyjmowanie do klasy pierwszej uczniów z przygotowaniem mniejszem pociągnęłoby za sobą tak znaczne utrudnienie nauki, że cel szkoły nie dałby się osiągnąć. Celem zapewnienia w klasie jednakowego poziomu, należy uczniów wstępujących do klasy pierwszej poddawać egzaminowi sprawdzającemu z języka polskiego i rachunków. Uczniów, którzy nie wykażą się przy egzaminie sprawdzającym potrzebnemi wiadomościami, lub też, którzy nie wykażą się przygotowaniem, przepisanem programem czterech pierwszych lat nauki pełnej szkoły powszechnej, należy przydzielać do klasy przygotowawczej. Gdyby jednak liczba uczniów klasy przygotowawczej nie dochodziła liczby 15, lub gdyby wskutek utworzenia klasy przygotowawczej liczba uczniów klasy pierwszej nie dosięgła liczby 15, klasy przygotowawczej tworzyć nie należy,

a uczniów tych uczyć razem z uczniami klasy pierwszej, a dostrzeżone braki ich ogólnego wykształcenia wyrównywać przy każdej sposobności, nawet przy nauce przedmiotów z zakresu wiadomości gospodarczych.

Zadaniem klas przygotowawczych jest odpowiednie podniesienie stopnia przygotowania głównie z języka polskiego i arytmetyki. Ponadto prócz obowiązkowej nauki religji, w program klas przygotowawczych należy wprowadzić naukę historji Polski i geografji Polski.

Przy wyborze przedmiotów nauki i podziale godzin pomiędzy poszczególne przedmioty, pamiętać należy przedewszystkiem, że:

a) omawiana szkoła ma być szkołą **wiejską,**
b) na nauczanie przeznacza się 8 godzin tygodniowo.

Z powyższego wypływają dwa wskazania zasadnicze:

a) wiedza udzielana w dokształcającej szkole wiejskiej powinna mieć charakter wiedzy stosowanej, możliwie zespolonej z pracą ucznia,
b) nauczanie winno mieć charakter jaknajbardziej zwarty, skoncentrowany.

Z powyższych względów liczba przedmiotów jest w dokształcających szkołach wiejskich sprowadzona do możliwego minimum. W tym celu niektóre, skądinąd nawet ważne przedmioty muszą być w programie zupełnie pominięte, inne znowu, o treści pokrewnej, złączone w jeden.

Materjał naukowy jest tak dobrany, by najściślej był związany z zajęciem uczniów.

Ujmowanie materjału naukowego, a więc i samo nauczanie, powinno odznaczać się charakterem konkretnym, zwartym, a więc szczegóły zbędne, określenia i abstrakcje winne być pomijane, natomiast rzeczy zasadnicze, podstawowe uwydatniane i podkreślane.

Wreszcie całe nauczanie powinno się odbywać z uwzględnieniem pojęciowego zasobu ucznia i sfery jego zainteresowań.

Jak w dokształcających szkołach zawodowych, tak i w dokształcających szkołach wiejskich, dadzą się przedmioty nauczania, dobrane w myśl powyższych wskazań, podzielić na dwie grupy:

a) grupę przedmiotów ogólnokształcących,
b) grupę przedmiotów ściślej związanych z zajęciem uczniów.

Nauczanie przedmiotów ogólnokształcących ma za swe zadanie pogłębienie i uzupełnienie tych wiadomości, które uczeń

zdobył uprzednio w szkole powszechnej a jednocześnie przystosowanie tych wiadomości do dalszych potrzeb życiowych ucznia. Przez to nawet te ogólnokształcące przedmioty nabierają w dokształcającej szkole wiejskiej charakteru do pewnego stopnia przedmiotów rolniczych.

Nauczanie przedmiotów ściślej związanych z zajęciem uczniów ma za zadanie udzielanie uczniom w odpowiedniem ujęciu podstaw naukowo teoretycznych, niezbędnych współczesnemu obywatelowi wiejskiemu do świadomego wykonywania czynności związanych z jego pracą w gospodarstwie wiejskiem.

Przy nauczaniu przedmiotów ogólnokształcących, a przedewszystkiem przy nauce korespondencji, wiadomości z nauki o ustroju Polski wraz z prawoznawstwem oraz rachunków uwzględnić należy również, o ile możności potrzeby tych uczniów, którzy pozostają w nauce rzemiosła lub handlu, a którzy nie mają możności korzystania z nauki w odpowiedniej dokształcającej szkole zawodowej.

Ponieważ stosunki gospodarcze w różnych częściach Województwa Śląskiego przedstawiają się różnie, przeto też ogłaszany równocześnie program nauczania w dokształcających szkołach wiejskich uważać należy za program ramowy, w którym można poczynić zmiany w szczegółach, uwzględniając np. w okolicach nadodrzańskich i w miejscowościach sąsiadujących z okręgiem przemysłowym warzywnictwo, w pewnych okolicach powiatu rybnickiego uprawę tytoniu itp.

Łącznie z powyższemi uwagami ustalam dla dokształcających szkół wiejskich tymczasowy tygodniowy podział godzin oraz program szczegółowy nauki. Program ten obowiązuje na przeciąg lat trzech. Okres ten uważam za okres doświadczalny, który wskaże, jak w dalszym czasie szkoły te prowadzić należy.

Tygodniowy podział godzin dla dokształcających szkół wiejskich.

Grupa	Przedmioty nauki	Klasa I, Kwartał 1	Klasa I, Kwartał 2	Klasa II, Kwartał 1	Klasa II, Kwartał 2	Klasa III, Kwartał 1	Klasa III, Kwartał 2	Razem
A.	1. Religja	1		1		1		$1^1/_2$
	2. Język polski łącznie z korespondencją	2	3	2	2	1	1	$5^1/_2$
	3. Nauka o Polsce:							
	a) krajoznawstwo łącznie z nauką geografji gospodarczej Polski .	1	1	1	1			5
	b) nauka o obywatelstwie, wiadomości o ustroju Polski, wiadomości z prawoznawstwa, podstawy nauki o wychowaniu społecznem, wiadomości z historji Polski			1	1	2	2	
	4. Rachunki i podstawy rachunkowości gospodarczej	2	2	1	1			3
	Razem . .	6	6	6	5	4	3	15
B.	1. Gospodarstwo domowe, chemja życia codziennego, higjena . .	2	2	1	1	1	1	4
	2. Gleboznawstwo i uprawa roli .			1	1	2	2	$3^1/_2$
	3. Hodowla bydła					1	2	$1^1/_2$
	Razem . .	2	2	2	3	4	5	9
A. i B	Razem	8	8	8	8	8	8	24

Szczegółowy program nauki dla dokształcających szkół wiejskich.

Religja (po 12 godzin w każdej klasie).

Według wskazówek władzy kościelnej.

Język polski (60 godzin w klasie pierwszej, 48 godzin w klasie drugiej, a 24 godzin w klasie trzeciej).

Celem nauczania języka polskiego w dokształcającej szkole wiejskiej jest:

a) nabycie przez uczniów umiejętności poprawnego wyrażania się ustnie i pisemnie w sprawach życia codziennego,

b) wykształcenie smaku, pogłębienie poglądów, rozwinięcie uczuć narodowych i humanitarnych na pięknych wzorach literatury ojczystej.

Do osiągnięcia tego celu prowadzą następujące drogi:

a) ćwiczenia ustne,

b) ćwiczenia piśmienne,

c) czytanie i rozbiór utworów literatury pięknej.

Ćwiczenia językowe ustne nie stanowią odrębnej jednostki metodycznej, lecz są ściśle związane ze wszystkiemi ćwiczeniami i pracami.

Najpospolitszem ćwiczeniem, zmierzającem do poprawnego wyrażania się, jest opowiadanie i omawianie treści przeczytanego utworu, poza tem wygłaszanie z pamięci urywków prozy i poezji. Te ostatnie, ze względu na brak czasu, muszą być sprowadzane do minimum. Natomiast należy położyć nacisk na wypowiadanie samodzielnych wypracowań na zadany temat.

Gramatyka, jako taka, nie powinna wchodzić w program dokształcającej szkoły wiejskiej. Powtórzenie pewnych wiadomości z gramatyki winno być ujęte w formę nie systematycznych wykładów, lecz okolicznościowych uwag przy ćwiczeniach ustnych i pisemnych.

Ćwiczenia pisemne należy zadawać uczniom często. Powinny więc być krótkie. Należy wdrażać uczniów do wyrażania się jasno, ściśle i zwięźle.

Od czasu do czasu winno się przed napisaniem, opracować temat szczegółowo w klasie, w celu ułożenia planu.

Konieczne jest staranne poprawianie ćwiczeń ze współudziałem nietylko ucznia zainteresowanego, lecz całej klasy. Ćwiczenia napisane źle przez większość klasy należy opracować powtórnie pod postacią ustnego referatu.

Co do tematów ćwiczeń piśmiennych, podzielić je należy na kilka grup:

a) ćwiczenia ortograficzne (dyktaty) celem przyzwyczajenia uczniów do poprawnego pisania,

b) listy i pisma w różnych okolicznościach życia codziennego (np. zawiadomienie o przyjeździe, wynajęcie mieszkania, wezwanie lekarza, prośba o uregulowanie rachunku, zamówienia, depesze ,ogłoszenia, podania do władz),

c) tematy, dotyczące różnych zagadnień życia społecznego i z dziedziny życia gospodarczego kraju,

d) tematy oderwane.

Grupa tematów a i b winna być przeprowadzona systematycznie i konsekwentnie, tak by odnośnie do grupy a przerobić zasady ortografji, a odnośnie do grupy b objąć pewną całość potrzeb obywatela wiejskiego. Należy przy tem uczniów zaznajomić z formą zewnętrzną listów i formalnościami pocztowemi. Listy powinny być pisane nie w zeszytach, lecz na papierze li-

stowym, pocztówkach lub papierze kancelaryjnym, koperty adresowane.

Czytanie i rozbiór utworów stanowią najpotężniejszy środek podniesienia kulturalnego uczniów i oddziaływania wychowawczego w szkole.

Piękno estetyczne i etyczne, bijące z arcydzieł naszej literatury, zapada w serca młodzieży głębiej, niż najwymowniejsze napomnienia i morały wychowawców.

Doboru utworów należy dokonywać starannie, podając uczniom tylko rzeczy wysokiej wartości artystycznej i ideowej, zdolne poruszyć odpowiednie strony uczuciowe.

Jakkolwiek w szkole trudno obejść się bez t. zw. czytanki, jednakże z uczniami należy przeczytać w każdej klasie w całości przynajmniej jeden utwór z literatury naszej, opatrując go odpowiedniemi komentarzami. Czytanie to można również odbywać odrębnie poza lekcjami szkolnemi na zebraniach niedzielnych młodzieży.

Jako najodpowiedniejszą czytankę poleca się: „Zbliska i zdaleka" cz. I. „Człowiek i Ludzkość" A. Czerwińska i Wł. Weychert-Szymanowskiej.

Nauka o Polsce:

a) **krajoznawstwo łącznie z nauką geografji gospodarczej Polski** (po 24 godzin w klasach pierwszej i drugiej).

Położenie Polski. Granice lądowe. Sądsiedzi Państwa Polskiego. Granice morskie. Znaczenie wybrzeża morskiego dla Polski. Gdańsk, Tczew i Gdynia. Obszar Rzeczypospolitej Polskiej. Podział administracyjny.

Ludność. Skład ludności pod względem narodowościowym i wyznaniowym. Mniejszości narodowe.

Drogi wodne. Rzeki polskie, kanały.

Drogi lądowe. Koleje. Najważniejsze połączenia kolejowe. Szosy i drogi zwykłe.

Rolnictwo. Gleba. Zboża różnych sfer klimatycznych. Zboża i okopowizny w Polsce.

Ogrodnictwo.

Hodowla bydła.

Przemysł rolny w Polsce.

Lasy. Gospodarka leśna w Polsce. Wywóz drzewa zagranicę. Przemysł drzewny.

Bogactwo kopalne. Węgiel. Kopalnie węgla. Śląsk i Zagłębie. Torf. Nafta. Sól jadalna i przemysłowa. Ruda żelazna. Cynk i ołów.

Rodzaje i ośrodki przemysłu włókieniczego.

Rzemiosło. Jego znaczenie w gospodarce współczesnej. Cechy. Związki zawodowe.

Handel. Położenie tranzytowe Polski. Handel wewnetrzny

i zagraniczny. Co się wywozi i co przywozi do Polski. Stosunek wywozu do przywozu. Rynki zbytu.

b) **nauka o obywatelstwie** (24 godzin w klasie drugiej, 48 godzin w klasie trzeciej).

Celem nauki obywatelstwa jest:

1) rozbudzenie uczuć społecznych i obywatelskich, poczucia odpowiedzialności za wszystko, co się dzieje w Ojczyźnie. oraz uświadomienia, jaką wartość dla narodu ma własne Państwo;

2) wskazanie obowiązków i zadań, ciążących na każdym obywatelu, wskazanie odpowiednich pól działalności;

3) ugruntowanie zasad etyki;

4) udzielenie ważniejszych wiadomości z dziedziny nauk społecznych i politycznych.

Celem wypełnienia wskazanych powyżej zadań należy czerpać materjał zarówno z życia, jak z książek.

Służyć tu więc mogą: uważna i wnikliwa obserwacja otaczającego nas świata i życia; czytanie dzienników, atlasów, tablic statystycznych, życiorysy wielkich obywateli i pracowników społecznych. Sprawozdania z przeczytanych książek. Pogadanki o sprawach bieżących z wyłączeniem spraw dotyczących polityki partyjnej, pogadanki o dodatnich i ujemnych objawach współczesnego życia, o wartości obywatelskiej i współczesnej pewnych czynów i faktów. Zwracanie uwagi na często zachodzącą rozbieżność między praktyką życia, a powszechnie uznanemi zasadami etyki i religji, oraz wskazanie konieczności i obowiązku uzgadniania wzniosłych ideałów z postępowaniem codziennem.

Materjał naukowy:

1) Społeczeństwo. Człowiek jako istota społeczna. Solidarność społeczna. Różne procesy społeczne. jako objawy właściwości psychicznych człowieka. Formy życia społecznego. Instytucje społeczne. Choroby społeczne. Obowiązki społeczne. Ideały społeczne. Rodzina jako jednostka społeczna. Naród i świadomość narodowa. Związki międzynarodowe. Liga Narodów.

2. Państwo. Powstanie i historja Państwa. Państwo polskie w przeszłości dziejowej. Współczesne Państwo polskie. Konstytucja marcowa ze szczególnem uwzględnieniem obowiązków obywatelskich.

Rachunki (48 godzin w klasie pierwszej, 24 godzin w klasie drugiej).

Przez naukę rachunków powinni uczniowie:

a) nabyć wprawy w szybkiem orjentowaniu się w cechach ilościowych zjawisk i w prawidłowem wykonywaniu tych rachunków i obliczeń, które się nastręczają w życiu,

b) zaznajomić się z zasadami rachunkowości gospodarczej.

Nauczanie rachunków musi się odbywać w ramach życia gospodarczego.

Wszystko, co nie posiada dla uczniów praktycznej wartości, musi być ze względu na małą ilość czasu usunięte z programu.

Tematy do zadań brane być muszą z życia, a dane (ceny, odległości itd.) odpowiadać rzeczywistości.

Materjał naukowy:

Powtórzenie działań na liczbach całych i ułamkach.

Rozwiązywanie zadań na tematy z życia (obliczania podatków itp.).

Rachunek pamięciowy. Sposoby ułatwiające rachunek pamięciowy. Rachunek przybliżony. Pojęcia procentu. Miary metryczne.

Rachunki domowe. Inwentarz. Preliminarz. Książka rozchodów. Zestawienie rachunków.

Gospodarstwo domowe, chemja życia codziennego i higjena (48 godzin w klasie pierwszej, po 24 godzin w klasie drugiej i trzeciej).

Nauka gospodarstwa domowego i higjeny winna przygotować ucznia do umiejętnej organizacji życia domowego i obrony ogniska rodzinnego przed chorobą.

Materjał naukowy obejmuje:

Fizyczne własności ciał, ze szczególnem uwzględnieniem mechaniki, nauka o cieple i elektryczności; podstawowe wiadomości z chemji, mieszanina i związek chemiczny, kwasy, zasady, sole; najważniejsze pierwiastki i związki organiczne, wchodzące w skład produktów spożywczych; elementarne wiadomości o bakterjach, fermentacja i produkty fermentacji, znaczenie fermentacji w gospodarstwie domowem.

Odżywianie: skład chemiczny pokarmów, ugrupowanie pokarmów według ich pożywczości, witaminy, ilość pokarmu potrzeba dla człowieka dorosłego i dziecka. Woda i jej znaczenie dla organizmu ludzkiego. Cechy wody dobrej do picia.

Mieszkanie: usłonecznienie, rozkład mieszkania, urządzenie, oświetlenie i ogrzewanie, sprzątanie i przewietrzanie, rośliny pokojowe.

Ubranie: Ciepło organiczne. Czynniki utraty ciepła i warunki jego zachowania. Normalna temperatura ciała. Ogólne zasady czystości ciała. Materjały na ubrania i ich własności fizyczne. Racjonalne ubranie. Czyszczenie, pranie i wietrzenie ubrania. Zabezpieczenie od moli. Pościel.

Choroby: Najbardziej rozpowszechnione choroby zakaźne i ich rozpoznawanie. Epidemja. Środki dezynfekcyjne. Szczepienia ochronne. Pomoc w nagłych wypadkach.

Gleboznawstwo i uprawa roli (36 godzin w klasie drugiej, 48 godzin w klasie trzeciej).

Z dziejów ziemi; powstanie gleby pod wpływem czynników glebotwórczych fizykalnych (woda, zmiana temperatury itp.), che-

micznych (dwutlenek węgla, tlen itp.) i biologicznych (roślinność z drobnostrojami na czele). Wpływ pracy ludzkiej na dalsze uszlachetnienie gleby zapomocą mechanicznej uprawy i nawożenia. Gatunki naszych gleb; własności gleb, składniki gleb, żywienie roślin. Uprawa mechaniczna roli; nawożenie, nawozy naturalne (oborniki, nawozy zielone, kompost), nawozy sztuczne.

Zewnętrzna i wewnętrzna budowa roślin, zależność świata roślinnego od klimatu. Kiełkowanie roślin, przystosowanie czasu siewu, a ciepło potrzebne roślinie. Inspekta. Oddychanie roślin. Wpływ światła na roślinę. Liście. Krochmal; cukier roślinny. Krążenie soków roślinnych. Rdzeń i miazga. Rozwój nasienia. Rośliny wiatro- i owadopylne. Pszczelnictwo. Uprawa roślin rolniczych (zboże i okopowe). Ogródek warzywny w gospodarstwie domowem. Sadzenie i pielęgnowanie drzew owocowych. Które drzewa owocowe i warzywa nadają się u nas do uprawy. Ogródek kwiatowy. Przyjaciele roślin w świecie zwierzęcym. Ochrona ptaków. Wrogowie roślin i ich zwalczanie. Produkty roślinne. Rośliny trujące. Rośliny lecznicze. Drzewo i jego pożytek. Gospodarstwo leśne. Zużytkowanie roślin w gospodarstwie domowem i przemyśle. Produkty roślinne.

Hodowla bydła (36 godzin w klasie trzeciej).

Nasze zwierzęta domowe. Budowa ciała, żywienie i pielęgnowanie. Hodowla koni, bydla rogatego, nierogacizny, drobiu, pszczół. Pożytek: sierść, szczecina, wełna, skóra, mięso, mleko, tłuszcz, róg, kości. Gospodarstwo stawowe.

Katowice, dnia 16. czerwca 1928 (L. O. P. III-2183).

Za Wojewodę:
(—) **Dr. Ręgorowicz**
Naczelnik Wydziału.

125.

Śląski Urząd Wojewódzki
w Katowicach.

W sprawie państwowej pomocy lekarskiej.

W sprawie państwowej pomocy lekarskiej zawiadamiam, że kart porady nie wolno wystawiać a) dla emerytowanych funkcjonarjuszów państwowych, którzy przeniesieni zostali w stan spoczynku wskutek zwolnienia ich ze służby na podstawie art. 116 ustawy z dnia 17. lutego 1922 (Dz. U. R. P. 1922 nr. 21, poz. 164) oraz dla tych funkcjonarjuszów państwowych, którzy przeniesieni zostali w stan spoczynku po upływie okresu stanu nieczynnego na podstawie art. 56 ustawy z dnia 17. lutego 1922, b) dla **kontraktowych** funkcjonarjuszów państwowych, c) dla członków rodzin emerytowanych funkcjonarjuszów państwowych, d) dla tych członków rodzin, na których funkcjonarjusz państwowy nie pobiera dodatku ekonomicznego w myśl ustawy o uposażeniu funk-

cjonarjuszów państwowych z dnia 9. października 1923. (Dz. U. Rz. P. 116 poz. 924) e) dla członków rodzin, którzy podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby w myśl ustawy z dnia 19. maja 1920 (Dz. U. Rz. P. nr. 44, poz. 272) f) dla emerytów, którzy podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na wypadek choroby w myśl ustawy z dnia 19. 5. 1920.

Karta porady jest ważna w ciągu dwóch dni po jej wydaniu i w tym też czasie musi być przedstawiona lekarzowi umówionemu Państwowej pomocy lekarskiej, zaś w czasie trwania tej samej choroby zatrzymuje swą ważność na przeciąg jednego miesiąca. Karty porady należy wstawiać osobno dla **każdej** osoby, uprawnionej do korzystania z leczenia na koszt Państwowej pomocy lekarskiej. Przy tej sposobności zwracam uwagę na Nr. 77 Monitora Polskiego, z dnia 2. kwietnia 1928, w którym ogłoszono zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 23. marca 1928, w sprawie kart porady lekarskiej.

Równocześnie podaję do wiadomości spis lekarzy umówionych Państwowej pomocy lekarskiej:

I. Miasto Katowice.

1. **Dr. Marjan Herlinger,** lek. prakt., przyjmuje w Przychodni Państwowej pomocy lekarskiej w/m. przy ulicy Jana 14.
2. **Dr. Paweł Sikora,** lekarz naczelny 73. pułku piechoty w/m. przyjmuje w Przychodni Państw. pom. lek. przy ul. Jana 14.
3. **Dr. Alfred Strycharski**, lek. prakt. przyjmuje w Przychodni Państw. pomocy lek. w/m, przy ul. Jana L. 14.
4. **Dr. Karol Kopczak,** lek. prakt. w Katowicach-Załężu.
5. **Dr. Ferdynand Adamczyk,** lek. szpitalny w Katowicach-Bogucice.
6. **Dr. Edmund Malinowski,** lek. prakt. w Katowicach-Ligocie.
7. **Dr. Maksymiljan Wilimowski,** lek. prakt. przyjmuje funkcjon. policji w Przychodni policyjnej.

II. Katowice — powiat.

8. **Dr. Ryszard Dluhosz,** lek. prakt. w Michałkowicach.
9. **Dr. Aleksander Knapczyk,** lek. prakt. w Mysłowicach, ul. Nowo-kościelna L. 7.
10. **Dr. Teodor Obremba,** lek. prakt. w Mysłowicach, ul. Modrzejewska 1.
11. **Dr. Robert Herman,** lek. prakt. w Siemianowicach.
12. **Dr. Karol Seczyk,** lek. prakt. w Janowie-Giszowcu, ul. Stalmacha 5.

Naświetlania lampą kwarcową chorych funkcjonarjuszów i członków ich rodzin z Katowic i okolicy mogą być uskuteczniane za opłatą **50 gr.** od pojedyńczego zabiegu tylko w **Przychodni** Państw. pomocy lekarskiej w Katowicach przy ul. Jana L. 14.

III. Świętochłowice i powiat.

13. **Dr. Karol Hessek,** lek. powiatowy w Świętochłowicach, przyjmuje w biurze lekarza powiatowego.
14. **Dr. Józef Krygier,** lek. prakt. w Świętochłowicach.
15. **Dr. Józef Siwoń,** lek. prakt. w Świętochłowicach.

16) **Dr. Gothard Marzodko,** lek. prakt. w Goduli.
17) **Dr. Kazimierz Kujawski,** lek. prakt. w Brzezinach Śl. ul. Warszawska.
18) **Dr. Józef Mierzowski,** lek. prakt. w Hajdukach Wielkich, ul. Krakowska 89.
19) **Dr. Kazimierz Sobol,** lek. prakt. w Łagiewnikach.
20) **Dr. Antoni Lex,** lek. prakt. w Chorzowie.
21) **Dr. Franciszek Dzieża,** lek. prakt. w Rudzie.
22) **Dr. Henryk Bober,** lek. prakt. w Lipinach.
23) **Dr. Stanisław Bociański,** lek. prakt. w Szarleju.
24) **Dr. Kazimierz Zawadzki,** lek. powiatowy przy ul. Gimnazjalnej 12.
25) **Dr. Kajetan Pietraszkiewicz,** lek. prakt. przy ul. Wolności 45.
26) **Dr. Jan Strzoda,** lek. prakt. ul. Wolności L. 34.

Naświetlań lampą kwarcową chorych funkcjonarjuszów i członków ich rodzin z Huty Królewskiej i okolicy dokonuje za opłatą 50 gr. od pojedyńczego zabiegu tylko Dr. Kajetan Pietraszkiewicz w swem mieszkaniu przy ul. Wolności L. 45.

V. Góry Tarnowskie i powiat.

27) Dr. **Władysław Szpil,** lek. powiatowy w Górach Tarnowskich.
28) Dr. **Longin Konachewicz,** lek. prakt. w Górach Tarnowskich.
29) Dr. **Ludwik Witman,** lek. prakt. w Radzionkowie.
30) Dr. **Józef Pietrzykowski,** lek. prakt. w Radzionkowie.

VI. Lubliniec i powiat.

31) **Dr. Franciszek Willert,** lek. powiatowy w Lublińcu.
32) **Dr. Wiktor Ratka,** lek. prakt. w Lublińcu.

VII. Rybnik i powiat.

33) **Dr. Ignacy Fabian,** lek. prakt. w Rybniku.
34) Dr. **Leon Kehle,** lek. prakt. w Rybniku.
35) **Dr. Paweł Neukirch,** lek. prakt. w Żorach.
36) **Ignacy Letocha,** lek. prakt. w Przyszowicach.
37) **Dr. Leonard Lisiecki,** lek. prakt. w Czerwionce
38) **Dr. Eberhard Lamża,** lek. prakt. w Pszowie.

VIII. Pszczyna i powiat.

39) **Dr. Maksymiljan Cichy,** lek. prakt. w Pszczynie.
40) **Dr. Stefan Adamczewski,** lek. prakt. w Mikołowie.
41) **Dr. Stefan Krynicki,** lek. prakt. w Tychach.

IX. Bielsko i powiat.

42) **Dr. Oskar Lamatsch,** lek. powiatowy w Bielsku, ul. 3-Maja 29.
43) **Dr. Józef Wałach,** lek. prakt. w Bielsku, ul. 3-Maja.
44) **Dr. Roman Gężba,** lek. prakt. w Strumieniu.

X. Cieszyn i powiat.

45) **Dr. Jan Pustówka,** lek. powiatowy w Cieszynie.
46) **Dr. Jan Raszyk,** lek. prakt. w Istebnej.
47) **Dr. Paweł Raszka,** lek. prakt. w Skoczowie.
48) **Dr. Jan Glajcar,** lek. prakt. w Kończycach Wielkich.
49) **Dr. Stanisław Niebroj,** lek. prakt. w Zebrzydowicach.

Umówieni lekarze specjaliści.

1) **Dr. Franciszek Brzozowski,** lek. specjal. w chorobach kobiecych i w położnictwie, przyjmuje w Katowicach, ul. Dyrekcyjna L. 3.
2) **Dr. Kazimierz Wedlikowski,** lek. specj. w chorobach kobiecych i wpołożnictwie przyjmuje w Katowicach, przy ulicy Dworcowej 9 II p. od godz. 11 do 13 i 16 do 18 oraz w szpitalu miejskim w Katowicach.
3) **Dr. Piotr Geisler,** lek. specj. w chorobach ocznych, przyjmuje w Katowicach, przy ul. Mickiewicza 18.
4) **Dr. Stanisław Roszak,** lek. specj. w chorobach dziecięcych, przyjmuje w Katowicach, przy ul. 3-Maja L. 11.
5) **Dr. Jan Hlond,** lek. specj. w chorobach skórnych, przyjmuje w Katowicach, przy ul. Marszałka Piłsudskiego 6.
6) **Dr. Józef Hałacz,** lek. specj. w chorobach skórnych, przyjmuje w Katowicach, przy ul. 3-Maja L. 29.
7) **Dr. Wilhelm Besch,** lek. specj. w chorobach uszu, nosa i gardła, przyjmuje w Katowicach, przy ul. Marszałka Piłsudskiego 3.
8) **Dr. Wincenty Pietrykowski,** lek. specj. w chorobach uszu, nosa i gardła, przyjmuje w Rybniku.
9) **Dr. Józef Paryzek,** lek specj. w chorobach oczu, przyjmuje w Rybniku.

Do umówionych lekarzy specjalistów może kierować chorych w razie potrzeby tylko lekarz umówiony lub urzędowy.

Za Wojewodę:
Dr. Rostek.
Naczelnik Wydziału ZP.

126.

Ministerstwo Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego.

Nr. O. R-4887/28. Warszawa, dnia 23. kwietnia 1928 r.

W sprawie stosowania art. 7 ustawy emerytalnej w związku z 10% podwyżką uposażenia od dnia 1. stycznia 1927 r.

Na skutek zapytań niektórych władz i urzędów, czy postanowienia okólnika Ministerstwa z dnia 16. kwietnia 1927 r. Nr. O. R. 5311/27 mają zastosowanie do potrącenia opłat emerytalnych tylko w wypadkach, podanych w tym okólniku, czy też i w następnych terminach przesunięć do wyższych grup uposażenia, względnie szczebli — Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 11. IV. 28 r. L. D. I. 3298/5/28 oznajmiło, iż od 10% podwyżki uposażenia należy potrącać tylko 3% opłaty emerytalnej, natomiast podwyżka ta nie ma być brana pod uwagę przy potrąceniu opłat emerytalnych tytułem połowy różnicy w wysokości uposażenia, gdyż podwyżka ta przyznana została wskutek wzrostu drożyzny i w myśl przedostatniego ustępu art. 7-go ustawy emerytalnej nie podlega potrąceniu.

Powyższe wyjaśnienie Min. Skarbu podaję do wiadomości i stosowania.

Naczelnik Wydziału **W. Walter.**

127.

Wyjaśnienie w sprawie nauczycieli kontraktowych.

Ministerstwo W. R. i O. P. rozp. z 20. kwietnia 1928 r. Nr. III. A 3024/28, w sprawie nauczycieli kontraktowych, którzy ukończyli 40 rok życia, wyjaśnia, że postanowienia okólnika z 9. I. 1928 r. L. I. 21668/27 (Dz. U. W. O. P. z r. 1928, Nr. 3-4, poz. 57) należy stosować do nauczycieli nowozaangażowanych, a nie przy odnawianiu dawnych kontraktów.

Katowice, dnia 14. maja 1928. (L. O. P. III-1881).

Za Wojewodę:
Dr. Ręgorowicz (—)
Naczelnik Wydziału.

128.

Wiadomości osobiste.

Mianowani:

1) **Dr. Tytus Zajączkowski,** wizytatorem higjeny i wychowania fizycznego w V st. sł. z dniem 1 maja 1928 r. (Nr. O. Prez. 3021/28 z 5. V. 1928 r.).

2) **Witold Orlewicz,** urzędnik VIII st. sł. — referendarzem VII st. sł. z dniem 1 lipca 1928 r. (Nr. O. Prez. 2940/28 z 8. V. 1928 r.).

129.

ZMARLI.

Felicja Mrazkówna. nauczycielka wychowania fizycznego w państw. gim. żeńsk. w Tarnowskich Górach, zmarła 1. czerwca 1928 r.

Feliks Kałwiński, kierownik szkoły im. St. Staszica w Siemianowicach zmarł 3. czerwca 1928 r.

130.

KONKURSY.

Wydział Oświecenia Publicznego ogłasza konkurs na następujące posady:

1) kierownika 6 klas. szkoły powszechnej **w Kozłowej Górze,** p. Tarnowskie Góry, (mieszkanie, ogród), 2,5 km od stacji).

2) kierownika 6 klas szkoły powszechnej **w Boronowie,** p. Lubliniec, (organistostwo, mieszkanie, pole, stacja kolejowa).

3) kierownika 3 klas. szkoły powszechnej w Strzebiniu, p. Lubliniec, (mieszkanie, ogród 5 km. od stacji).

4) kierownika 8 klas. szkoły powszechnej im. A. Mickiewicza w Świętochłowicach, p. Świętochłowice.

5) kierownika 8 klas. szkoły powszechnej (12 oddziałów) im. St. Staszica w Siemianowicach, p. Świętochłowice.

Wydział Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości, że od 1. września 1928 są **wolne następ. posady w seminarjach nauczycielskich:**

1. nauczyciela (lki) matematyki i fizyki w państw. seminarjum żeńskiem w **Cieszynie, Nowej Wsi i Mysłowicach** (w męskiem),
2. nauczyciela matematyki w seminarjum w **Tarnowskich Górach,**
3. nauczyciela nauk pedagogicznych w seminarjum w **Pszczynie** i w **Tarnowskich Górach,**
4. nauczyciela języka polskiego w prywatnem seminarjum z jęz. wykł. niemieckim w **Bielsku,**
5. nauczyciela robót ręcznych w seminarjum w **Bobrku przy Cieszynie** i w **Tarnowskich Górach,**
6. nauczyciela rysunków i robót ręcznych w szkole ćwiczeń przy seminarjum męskiem w **Mysłowicach.**

Z nowym rokiem szkolnym 1928/29 będą potrzebne następujące siły nauczycielskie:

I. w państwowej szkole przemysłowej w Bielsku.

a) 3 inżynierów mechaników dla budowy maszyn. Kandydaci winni posiadać conajmniej dwuletnią praktykę zawodową, przyczem pożądaną jest praktyka w dziale silników spalinowych.

b) 1 inżynier — chemik dla farbiarstwa, obeznany z farbiarstwem wełny i bawełny, posiadjący dłuższą praktykę w tym dziale.

c) 1 siła nauczycielska dla technologji tkactwa ręcznego i technologji tkactwa mechanicznego z dłuższą praktyką w tym dziale, ewentualnie młodszy inżynier mechanik, okazujący chęć kształcenia się w powyższym kierunku.

d) 1 instruktor dla hartowni i narzędziarni z praktyką conajmniej czteroletnią po ukończeniu szkoły mistrzów.

e) Ponadto 1 pomocnik kancelaryjny z ukończoną szkołą handlową, biegły w pisaniu na maszynie.

II. W Wojewódzkiej szkole mechanicznej i hutniczej w Królewskiej Hucie.

a) 1 nauczyciel do języka polskiego i geografji — posiadający kwalifikacje do nauczania tych przedmiotów w szkołach średnich ogólnokształcących.

b) 3-ech nauczycieli przedmiotów technicznych z zakresu budowy maszyn, względnie elektrotechniki, posiadających praktykę zawodową w tych działach.

Siły te będą także obowiązane do nauczania w razie potrzeby: matematyki, fizyki lub geometrji wykreślonej.

Zgłoszenia na wakujące posady przyjmować będą Dyrekcje powyższych zakładów naukowych do dnia 31. lipca br.

Dyrekcje te udzielą też wszelkich potrzebnych informacyj.

Z dniem 1. września 1928 r. jest do obsadzenia **posada dyrektora tut. komunalnego gimnazjum matematyczno-przyrodniczego i żeńskiego humanistycznego.**

O powyższą posadę ubiegać się mogą kandydaci posiadający pełne kwalifikacje w pierwszym rzędzie z zakresu nauk matematyczno-przyrodniczych, oraz stosownie do art. 12 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli conajmniej 8 lat stałej służby nauczycielskiej.

Pobory reguluje ustawa uposażeniowa z dnia 9. października 1923 r., do których dolicza się dodatek komunalny w wysokości 8—20% miesięcznych poborów.

Podania wnosić należy drogą służbową przez Wydział Oświecenia Publicznego w Katowicach.

Siemianowice Śląskie, dnia 5. czerwca 1928 r.

Zarząd Gminy.

Magistrat miasta Mikołowa, Województwo Śląskie, ogłasza niniejszem konkurs na następujące posady nauczycielskie przy Miejskiem gimnazjum żeńskiem:

1) nauczycielki(la) języka francuskiego,
2) „ geografji,
3) „ języka polskiego,
4) „ chemji i fizyki,
5) „ śpiewu i gimnastyki,
6) „ rysunków i robót ręcznych,
7) „ przyrody.

Posady te są do objęcia z dniem 1. września 1928 r.

O posady ubiegać się mogą wyłącznie nauczycielki(e) posiadające(y) pełne kwalifikacje zawodowe, wzgl. egzamin naukowy lub magisterjum.

Pobory normuje się według ustawy z dnia 9. października 1923 r. Do poborów płaci się obecnie dodatek wojewódzki, wynoszący 40% i dodatek komunalny — w miejsce opieki lekarskiej — w wysokości 10% poborów.

Podania należycie udokumentowane wnosić należy — drogą urzędową o ile kandydatki(ci) są w służbie — najpóźniej do 15. lipca 1928 r. do tut. Magistratu.

Mikołów, dnia 14. czerwca 1928 r.

Magistrat.

131.

Komunikaty

W sprawie zmian w okręgach inspektorskich.

Wydział Oświecenia Publicznego wyłączył z dniem 1. lipca 1928 3 kl. szkołę powszechną w Raszczycach z okręgu szkolnego Rybnik III w Wodzisławiu i włączył ją do okręgu szkolnego Rybnik I w Rybniku.

8-kl. szkołę powszechną w Biertułtowach z okręgu szkolnego Rybnik II w Rybniku, a włączył ją do okręgu Rybnik III w Wodzisławiu.

W sprawie wydawnictwa: „Polska, jej dzieje i kultura od czasów najdawniejszych aż do chwili obecnej".

Ministerstwo zwraca uwagę Dyrekcyj, względnie kierowników szkół powszechnych, seminarjów nauczycielskich i szkół średnich na wydawnictwo księgarni Trzaski, Ewerta i Michalskiego p. t.: „Polska, jej dzieje i kultura od czasów najdawniejszych aż do chwili obecnej". Dzieło to, wydawane zeszytami, obficie ilustrowane, może być pożyteczną książką

pomocniczą dla nauczyciela na lekcjach historji, języka ojczystego, literatury, geografji, nauki o Polsce, dla uczniów klas wyższych lekturą wysoce pouczającą, o dużym wpływie wychowawczym.
(Nr. II. P. 3645/28).

W sprawie księgi pamiątkowej „Parlament Rzeczypospolitej Polskiej".

Ukazała się księga pamiątkowa p. t. „Parlament Rzeczypospolitej Polskiej" (pod redakcją profesorów Henryka Mościckiego i Włodzimierza Dzwonkowskiego), która zawiera zarys dziejów sejmowania w dawnej i obecnej Polsce, charakterystykę stronnictw politycznych, życiorys senatorów i posłów obydwóch ostatnich sejmów. Około 1000 ilustracyj, wykonanych w rotograwiurze, mieszczących portrety: Naczelnika Państwa, Marszałka Piłsudskiego, Prezydentów Rzeczypospolitej, Marszałków Sejmu i Senatu, posłów i senatorów, oraz szereg ilustracyj historycznych, obrazujących dawne sejmowanie i sejmikowanie.
Adres wydawnictwa: Warszawa, Marszałkowska 63 (tel. 123—17).
(Nr. O. Prez. 2405/28).

W sprawie broszury „Konkursy Przysposobienia Rolniczego".

Ukazała się broszura „Konkursy Przysposobienia Rolniczego", wydana nakładem Zjednoczenia Młodzieży Polskiej w Poznaniu. Broszura ta, poprzedzona wstępem prof. J. Mikułowskiego,Pomorskiego, zawiera szereg wskazówek i ogólny regulamin konkursów przysposobienia rolniczego ze szczególnem uwzględnieniem konkursu kukurydzianego.

W sprawie uruchomienia pensjonatu „Radłowo" Spółdzielni pracowników Ministerstwa Reform Rolnych.

Zarząd Spółdzielni pracowników Ministerstwa Reform Rolnych zawiadamia, że od dnia 1. VI. r. b. uruchamia pensjonat „Radłowo" nad morzem, pod Gdynią. Pokoje niezamówione, przez członków Spółdzielni do 20. IV. r. b. będą po tym terminie wynajmowane w kolejności zgłoszeń i urzędnikom innych Ministerstw.
Opłaty za mieszkanie i utrzymanie: za pokój 1 osobowy: 35 zł., 2 osobowy 48 zł., 3 osobowy 61 zł miesięcznie. Za całodzienne utrzymanie: w czasie od 1. VI do 30. VI zł 6; w czasie od 1. VII do 15. VIII. zł. 7.50; w czasie od 16. VIII do 5. IX. zł. 7.
Za dzieci do lat 8 połowę, do lat 10 — $^3/_4$ powyższych cen
Pracownicy państwowi — nie będący członkami Spółdzielni — płacą za mieszkanie 50%, za utrzymanie 1 zł dziennie drożej.
Zamówienie kierować należy pod adresem: „Pomorze, poczta Mały-Kack, pensjonat urzędniczy w Radłowie p. Anna Lesiecka".
(Nr. O. Prez. 2566/28).

W sprawie cyklu obrazów Jana Matejki p. t. „Dzieje Cywilizacji w Polsce".

Ministerstwo zwraca uwagę na tekę cyklu obrazów Jana Matejki p. t. „Dzieje Cywilizacji w Polsce", wydaną przez Księgarnię Wydawniczą Salonu Malarzy Polskich w Krakowie (ul. Florjanńska 37, tel. 1473, conto P. K. O. 400.495). Cena teki 21.60 zł. — przy większych zamówieniach 25% opustu.
(Nr. O. Prez. 2537/28).

W sprawie sprzedaży znaczków Polskiego Czerwonego Krzyża.

W związku z zawiadomieniem Zarządu Głównego Polskiego Czerwonego Krzyża, że w niektórych urzędach podległych Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zaprzestano prawie zupełnie

sprzedaży nalepek marek Polskiego Czerwonego Krzyża, Ministerstwo W. R. i O. P., przypominając okólnik swój z dnia 7 stycznia 1925 r. Nr. 3460/S/24, zachęca do sprzedaży nalepek P. C. K. z zastrzeżeniem warunków, oznaczonych w powołanym wyżej okólniku.

(Nr. O. Prez. 2628/28).

W sprawie kandydatów na studja w Państw. Instytucie Wychowania Fizycznego.

W r. szk. 1928/29 nie będzie uruchomiony 1-szy kurs w Państwowym Instytucie Wychowania Fizycznego w Warszawie z powodu braku odpowiedniego pomieszczenia. Kandydaci i kandydatki, zamierzający poświęcić się studjum w tym kierunku, mają jednak możność zabiegania o przyjęcie ich do studjów Wychowania Fizycznego w Uniwersytetach: Krakowskim lub Poznańskim.

Otwiera się natomiast w r. szk. 1928/9 kilka miejsc wolnych na 2-im kursie w Państwowym Instytucie Wychowania Fizycznego w Warszawie dla nauczycieli (nauczycielek). Kandydaci winni wnosić podania do Ministerstwa (Wydział Higjeny Szkolnej i Wychowania Fizycznego) najpóźniej do dnia 1 sierpnia r. b. w drodze służbowej. O przyjęcie mogą ubiegać się kandydaci, którzy:

a) ukończyli z wynikiem pomyślnym jednoroczny państwowy kurs wychowania fizycznego w Warszawie, Lwowie, Krakowie lub Poznaniu.

b) posiadają już pełne kwalifikacje dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich z wychowania fizycznego.

c) otrzymują z Kuratorjum Okręgu Szkolnego zupełnie zadowalającą kwalifikację,

d) wykażą się odpowiedniem świadectwem lekarskiem.

Kandydaci przyjęci na kurs będą obowiązani do składania pełnych egzaminów końcowych dla uzyskania dyplomów z ukończenia 2-letnich kursów w Państwowym Instytucie Wychowania Fizycznego i dopiero wtedy będą mogli korzystać z wynikających stąd uprawnień ustawowych w służbie. Przez czas studjów w Państwowym Instytucie Wychowania Fizycznego będą oni korzystali z urlopów z zachowaniem uposażenia służbowego.

(Nr. O. H. Fiz. 482/28).

W sprawie kursów wakacyjnych.

I. Ministerstwo W. R. i O. P. przy współdziałaniu Zarządu Głównego Towarzystwa Popierania Ogródów Szkolnych w Warszawie, Plac 3-ch Krzyży Nr. 8 m. 27, organizuje w roku 1928 przy Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem w Ursynowie pod Warszawą trzy kursy ogrodnicze, dwutygodniowe praktyczne dla kwalifikowanego nauczycielstwa szkół powszechnych oraz nauczycieli seminarjów nauczycielskich w następujących terminach: 1) od 1 lipca do 16 lipca włącznie, 2) od 18 lipca do 31 lipca włącznie i 3) od 3 sierpnia do 16 sierpnia włącznie.

Program kursów obejmuje: 1) **technikę zakładania ogrodów szkolnych** (zdejmowanie planu sytuacyjnego na terenie, wykreślanie zdjęć terenowych, zasady projektowania i opracowania projektów, wytyczanie planu na gruncie), 2) **uprawę ziemi** (nawożenie, przygotowanie ziemi do siewu i sadzenia, obróbka ręczna i mechaniczna), 3) **warzywnictwo** (inspekt i rozsadnik, wysiew nasion i sadzenie rozsad. hodowla szczegółowa warzyw), 4) **sadownictwo** (zakładanie i prowadzenie szkółki drzew i sadu, hodowla krzewów owocowych i truskawek), 5) **walka ze szkodnikami i leczenie roślin**, 6) **kwiaciarstwo** (hodowla roślin kwiatowych, gruntowych i doniczkowych, pielęgnowanie drzew i krzewów ozdobnych, urządzanie trawników i kwietników. zakładanie ogródków botanicznych i kwiatowych). oraz 7) **wycieczki** do zakładów hodowlanych i ogrodów szkolnych.

Zapisy powinny odbywać się przy pomocy kart wpisowych, obowiązujących przy zapisach na kursy wakacyjne. Karty te należy przesłać do właściwego Inspektoratu Szoklnego. Do karty wpisowej należy dołączyć 3 znaczki pocztowe po 25 gr. na koszty korespondencji. W karcie wpisowej, względnie w załączniku do karty, winien kandydat podać, czy szkoła, w której kandydat uczy, posiada ogród szkolny, względnie, czy ma teren na założenie wzorowego ogrodu szkolnego oraz czy nauczyciel zajmuje się ogrodnictwem. Zaznacza się, że pierwszeństwo w przyjęciu będą mieli nauczyciele, mający możność zajęcia się ogrodem szkolnym.

Wpisowego nie należy składać zgóry na ręce Inspektora Szkolnego, lecz oczekiwać zawiadomienia o przyjęciu. Karty wpisowe wysyła Inspektor bezpośrednio do Zarządu Głównego Towarzystwa P. O. S. (adres wyżej). O przyjęciu na kurs zawiadomi kandydata Zarząd Główny Towarzystwa i poinformuje o sposobie dojazdu z Warszawy do Ursynowa.

Niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o przyjęciu na kurs kandydat winien wpłacić na konto czekowe w P. K. O. Nr. 12520 „Towarzystwo Popierania Ogródków Szkolnych, Warszawa" wpisowe w wysokości 10 zł. a w dniu rozpoczęcia kursu, obowiązany jest wpłacić kwotę 48 zł. za internat z całkowitem utrzymaniem. W internacie przygotowano tylko łóżka i sienniki: poduszkę, koc, bieliznę pościelową, ręczniki i t d., każdy zuczestników musi przywieźć ze sobą Ze względu na dużą liczbę zajęć praktycznych, należy przywieźć ze sobą podniszczone ubranie i wygodne stare obuwie.

Koszty przejazdów tramwajowych i koleją, względnie samochodami, w czasie trwania kursów i na wycieczkach słuchacze pokrywają z własnych funduszów. Jedynie tylko koszty przewozu bagażu słuchaczy z Warszawy (Wierzbna) do Ursynowa i z powrotem pokrywa Towarzystwo P. O. S.

Niewypłacenie wpisowego i należności za internat pociąga za sobą wykreślenie z list słuchaczy kursów. Nieprzybycie na kurs nie uprawnia do żądania zwrotu wpisowego.

Termin zapisu do dnia 15. czerwca 1928 r.

Na karcie wpisowej pożądane jest podanie dwóch terminów kursów, ze względu na ewentualny brak miejsca w terminie wybranym przez słuchacza.

(Nr. I — 7335/28).

II. **Państwowe kursy wakacyjne gospodarstwa domowego dla nauczycielek szkół powszechnych** odbędą się wponiższych miejscowościach:

1. **W Okręgu Szkolnym Lwowskim w Olesku**, pow. złoczowski, w I terminie (od 3. do 28. lipca) przy współdziałaniu Rady Naczelnej Gospodarczego Wykształcenia Kobiet. Utrzymanie winternacie zł. 3,50 dziennie. Uczestniczki obowiązane są przywieźć ze sobą pościel, koce do okrycia się, zastawę stołową (prócz talerzy) na jedną osobę i ubranie wygodne, dostosowane do pracy (2 fartuchy i 2 suknie do prania oraz obuwie, przydatne do pracy w kuchni).

Zapisy na obowiązujących kartach wpisowych należy przesyłać wraz zkwotą 10 zł. wpisowego pod adresem: Zarząd Tow. Gospodarczego Wykształcenia Kobiet, Lwów, Bielowskiego 6, do 15. czerwca; pieniądze za utrzymanie wpłacać po otrzymaniu zawiadomienia o przyjęciu.

2. **W Okręgu Szkolnym Wileńskim w Bukiszkach** pod Wilnem w terminie II. Utrzymanie w internacie 3 zł. Karty wpisowe (wraz z 10 zł. wpisowego) należy przesyłać pod adresem Inspektora Szkolnego powiatu wileńsko-trockiego do 15. czerwca, należność za utrzymanie wpłacać po otrzymaniu zawiadomienia o przyjęciu.

(Nr. I — 7335/28).

W sprawie zaginięcia pieczęci.

Kierownictwo szkoły powszechnej w Wiśle Małej zawiadamia, że zaginęły dwie pieczątki: 1. okrągła z napisem w otoku „Szkoła powszechna Mała Wisła Pow. Pszczyna“ — 2. podłużna znapisem „Kat. 3-klasowa szkoła powszechna w Wiśle Małej. L. dz. cz. . . . . . . wpł. . . . . . / wypł. . . . . . Obie pieczątki miały pokost czerwony.

Książki polecone.

W ostatnim czasie ukazała się książka **„Parlament Rzeczypospolitej Polskiej 1919—1927“**, wydana przez Łucjana Złotnickiego, Warszawa, ul. Marszałkowska 63 (adres wydawnictwa pod redakcją Profesorów Henryka Mościckiego i Włodzimierza Dźwonkowskiego.

Książka ta, wydana nadzwyczaj bogato i wyczerpująco zawiera obok zarysu dziejów polskiego sejmowania, charakterystykę klubów sejmowych i stronnictw politycznych oraz życiorysy posłów i senatów.

Ze względu na objektywne i naukowe opracowanie powyższych zagadnień umożliwiające dokładne zaznajomienie się z parlamentaryzmem oraz życiem politycznem Polski współczesnej, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zwraca uwagę na powyższe wydawnictwo.

Wakacyjny Kurs Uniwersytecki na Pomorzu w Wejherowie.

W miesiącu lipcu od 3. do 29. odbędzie się na Pomorzu **Wakacyjny Kurs Uniwersytecki poświęcony zagadnieniom z dziedziny szkolnictwa, psychologji pedagogicznej, filozofji, socjologji utsro-państwowego literatury polskiej.** Specjalny dział obejmujący **historję, geografię i przyrodę** będzie poświęcony Pomorzu. Najwybitniejsi profesorzy i uczeni objęli wykłady.

Uczestnicy kursu mają możność codziennego korzystania z kąpieli morskich jak również z licznych wycieczek wzdłuż wybrzeża, do Gdańska, opactwa w Oliwie, jezior kartuskich — zwiedzania nadmorskich hangarów lotniczych, portu polskiej marynarki wojennej i handlowej.

Opłata za wykłady, oraz pomieszczenie wraz z obsługą 75 zł. Koszt dzienny całkowitego utrzymania od 5 do 6-ciu złotych.

Zgłoszenia dokładnego adresu, poczty i powiatu nadsyłać pod adresem: **Wakacyjny Kurs Uniwersytecki Związek Pol. Naucz. Szk. Powsz. Kraków Rynek 29 II. p.,** przesyłając równocześnie zadatek w kwocie 50 złotych.

Po 15. czerwca otrzymają zgłoszeni szczegółowy program wykładów, instrukcję i kartę przyjęcia.

132.

OGŁOSZENIE.

Towarzystwo Miłośników Miasta Torunia

zawiadamia, że stworzyło dla wygody wycieczek szkolnych zwiedzających Toruń „Dom Wycieczkowy“ przy ulicy Mickiewicza nr. 51, który może wygodnie pomieścić kilkaset osób. Z powodu jednak braku większej ilości łóżek — do dyspozycji są tylko sienniki i poduszki, — koce do nakrycia muszą mieć wycieczkowcy własne. Opłata za nocleg wynosi jeden (1) złoty, przy zbiorowych wycieczkach szkolnych 50 gr. od osoby. Uprasza się Dyrekcję szkół i pp. Kierowników wycieczek o wczesne zawiadamianie o przybyciu wycieczek do Torunia z podaniem ilości osób, dnia i godziny przybycia wycieczki, oraz wyjaśnienia czy należy zamówić obiad, a w danym razie — na ile osób. Cena obiadu do 1,50 zł. od osoby.

Zgłoszenia wycieczek wysyłać pod adresem: **„Dom Wycieczkowy“ Toruń, ulica Mickiewicza nr. 51.**

Cena nr. 6 . . . . zł 1,00
płatnych zaraz po otrzymaniu numeru.
Nr. konta czekowego . P. K. O. 301 973

Cena ogłoszeń:
cała strona 50 zł, 1/2 strony 25, 1/4 strony 12 zł 50 gr.
Adres Redakcji i Administracji
»Dziennik Urzędowy Wydziału Oświecenia Publ.«
Katowice, szkoła Szafranka, ul. Szafranka.

Tłoczono w Drukarni Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach.



